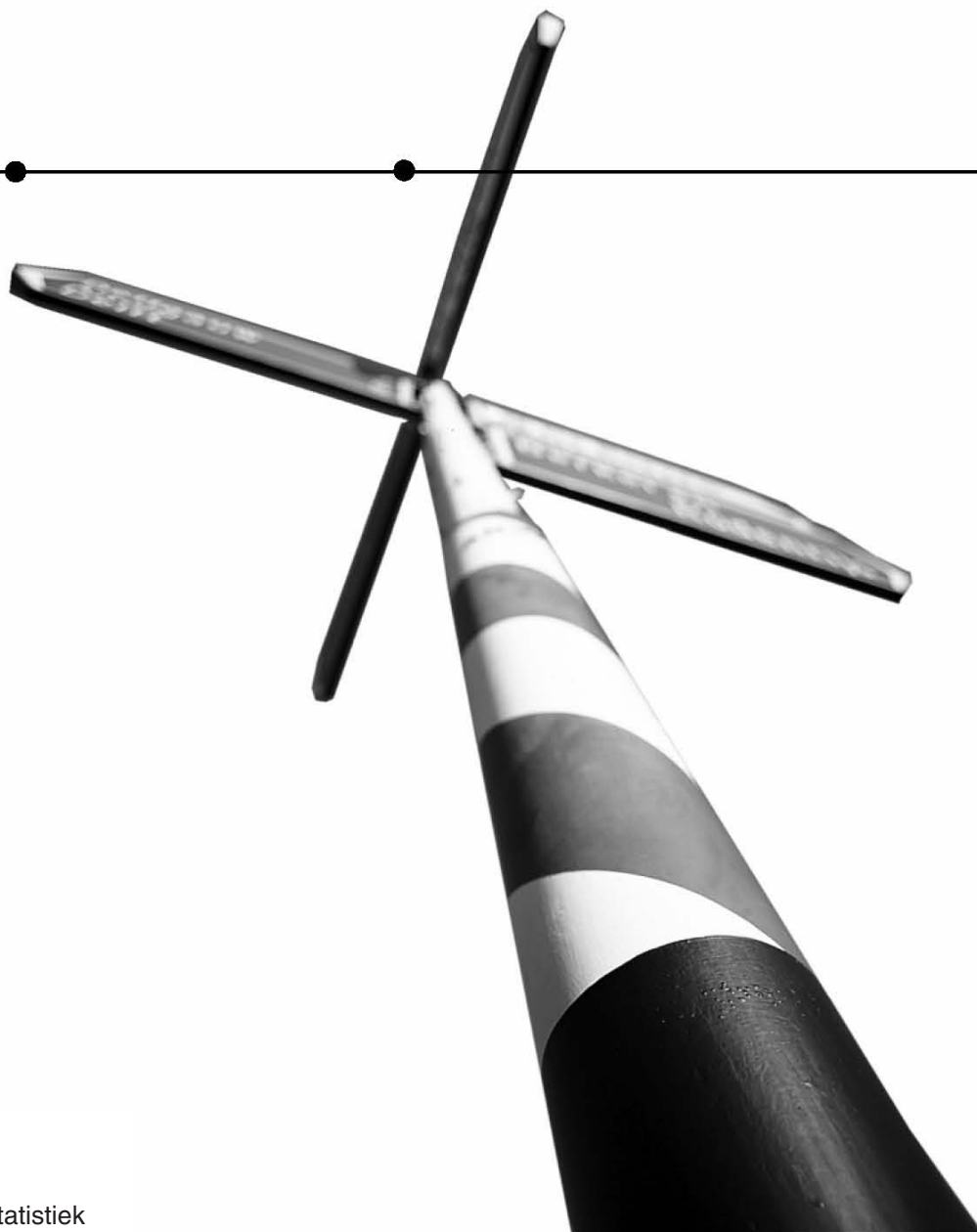

Provincie Op Maat

2004

Zuid-Holland

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Inlichtingen

Tel. 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2006.
Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging
voor eigen gebruik of intern gebruik toegestaan.

Kengetal: A-130
ISBN-10: 90-357-1245-5
ISBN-13: 978-90-357-1245-4
CBS-productnummer: 6012006009

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Voorwoord	4
Verklaring der tekens	4
Enkele gebruikte afkortingen	4
1. Oppervlakte, dichtheden en stand bevolking	5
2. Bevolking naar leeftijd	7
3. Demografische druk, burgerlijke staat en particuliere huishoudens	9
4. Niet-westerse allochtonen	11
5. Veranderingen in de bevolking	13
6. Landbouw	15
7. Bedrijfsvestigingen en arbeid	17
8. Sociale zekerheid	19
9. Wonen	21
10. Onderwijs	23
11. Vervoermiddelen en verkeersongevallen	25
12. Tweede Kamerverkiezingen	27
13. Provinciale Statenverkiezingen	29
14. Productie van mest en mineralen en bodemgebruik	31
15. Lokalisering	34
16. Begrippenlijst	35

Voorwoord

Voor u ziet u Provincie Op Maat 2004, een provinciale overzichtspublicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Provincie Op Maat 2004 bevat dezelfde kerncijfers over Nederlandse gemeenten als de gemeentelijke overzichtspublicatie Gemeente Op Maat 2004. De gegevens uit de afzonderlijke 483 boekjes van Gemeente Op Maat zijn echter op een andere manier gerangschikt en gegroepeerd in 12 Provincies Op Maat. Elke provincie heeft een eigen publicatie met 14 tabellen, een lokaliseringskaart met de gemeenten binnen die provincie en een uitgebreide begrippenlijst. In elke tabel staan de gemeenten alfabetisch gesorteerd op naam, aangevuld met alle provincies, de landsdelen en Nederland. De onderwerpen in deze Provincie Op Maat 2004 zijn ook opgenomen in StatLine, de elektronische databank van het CBS (www.cbs.nl). In StatLine treft u de meest recente kerncijfers aan.

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
2003/'04	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2003 en eindigend in 2004
1993/'94–2003/'04	= boekjaar enz. 1993/'94 tot en met 2003/'04

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen. Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Enkele gebruikte afkortingen

CBS	= Centraal Bureau voor de Statistiek
IOAW	= Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	= Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
SBI	= Standaard Bedrijfsindeling
Wajong	= Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	= Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	= Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen

1. Oppervlakte, dichtheden en stand bevolking, 2004

	Oppervlakte					Dichtheden, 1 januari			Bevolking, 1 januari			Inwoners naar stedelijkheid, 1 januari				
	totaal	land	water			woning-dichtheid	bevolkings-dichtheid	omgevings-adres-sen-dichtheid	totaal	mannen	vrouwen	zeer sterk stedelijk gebied	sterk stedelijk gebied	matig stedelijk gebied	weinig stedelijk gebied	niet stedelijk gebied
			totaal	binnenwater	buitenwater											
	km ²					per km ²										
Ter Aar	21,71	19,37	2,33	2,33	–	168	465	356	9 010	4 582	4 428	–	–	–	4 070	4 940
Alblasserdam	9,96	8,78	1,18	1,18	–	837	2 093	1 293	18 386	8 971	9 415	–	7 440	6 810	3 640	490
Albrandswaard	23,75	22,18	1,57	1,57	–	353	884	861	19 607	9 783	9 824	–	–	7 830	10 180	1 600
Alkemade	30,88	26,95	3,93	3,93	–	196	537	559	14 481	7 317	7 164	–	–	–	8 470	6 010
Alphen aan den Rijn	57,68	55,06	2,61	2,61	–	513	1 280	2 091	70 477	34 796	35 681	23 430	31 790	8 490	2 340	4 430
Barendrecht	21,72	20,27	1,44	1,44	–	714	1 838	1 436	37 257	18 558	18 699	–	14 220	16 810	5 790	440
Bergambacht	38,05	35,09	2,96	2,96	–	103	264	413	9 280	4 594	4 686	–	–	–	4 280	5 000
Bergschenhoek	15,52	14,89	0,63	0,63	–	386	1 066	1 217	15 870	7 876	7 994	–	3 820	8 950	2 510	600
Berkel en Rodenrijs	18,91	18,62	0,29	0,29	–	359	942	734	17 535	8 791	8 744	–	310	1 460	12 850	2 920
Bernisse	68,59	57,34	11,24	11,24	–	89	221	377	12 684	6 357	6 327	–	–	–	4 630	8 060
Binnenmaas	54,91	50,34	4,57	4,57	–	156	382	426	19 245	9 553	9 692	–	–	–	6 230	13 020
Bleiswijk	21,96	21,13	0,84	0,84	–	177	495	628	10 449	5 355	5 094	–	–	210	8 100	2 140
Bodegraven	38,50	37,48	1,02	1,02	–	190	520	1 206	19 478	9 731	9 747	–	5 720	10 210	810	2 740
Boskoop	16,96	14,79	2,17	2,17	–	409	1 029	778	15 225	7 668	7 557	–	–	4 300	7 770	3 160
Brielle	31,12	27,49	3,63	3,63	–	244	580	788	15 948	7 885	8 063	–	400	4 410	7 120	4 020
Capelle aan den IJssel	15,42	14,30	1,13	1,13	–	2 019	4 571	2 192	65 354	31 611	33 743	17 140	43 490	4 670	60	–
Cromstrijen	70,31	54,37	15,94	15,94	–	94	240	614	13 027	6 488	6 539	–	–	–	7 260	5 770
Delft	24,08	23,21	0,87	0,87	–	1 847	4 129	3 267	95 817	50 098	45 719	73 040	14 890	7 440	200	250
Dirksland	74,15	55,56	18,58	18,58	–	57	149	437	8 269	4 117	4 152	–	–	–	4 290	3 980
Dordrecht	99,45	79,53	19,92	19,92	–	657	1 504	2 384	119 649	58 737	60 912	46 630	48 150	20 230	3 550	1 100
Giessenlanden	65,12	63,57	1,55	1,55	–	85	226	262	14 359	7 243	7 116	–	–	–	60	14 300
Goedereede	153,85	71,32	82,53	37,40	45,13	63	162	332	11 544	5 706	5 838	–	–	–	390	11 160
Gorinchem	21,99	18,96	3,03	3,03	–	796	1 658	1 658	34 623	17 027	17 596	2 660	15 820	13 560	1 020	1 570
Gouda	18,10	16,92	1,19	1,19	–	1 782	4 244	2 324	71 797	34 996	36 801	26 520	27 570	15 300	2 340	70
Graafstroom	69,32	67,11	2,21	2,21	–	49	144	151	9 697	4 933	4 764	–	–	–	–	9 700
's-Gravendeel	20,69	18,92	1,77	1,77	–	191	469	864	8 875	4 440	4 435	–	–	4 010	4 000	870
's-Gravenhage	98,22	82,68	15,54	2,02	13,52	2 761	5 674	4 668	469 059	229 540	239 519	394 580	33 740	28 180	10 970	1 590
Hardinxveld-Giessendam	19,35	16,91	2,45	2,45	–	389	1 055	853	17 828	8 818	9 010	–	–	8 460	7 630	1 740
Hellevoetsluis	46,14	31,57	14,56	13,49	1,07	512	1 272	1 548	40 164	20 033	20 131	1 340	19 490	12 410	4 830	2 090
Hendrik-Ido-Ambacht	11,99	10,73	1,26	1,26	–	815	2 140	1 384	22 966	11 374	11 592	–	9 430	11 370	1 440	720
Hillegom	13,48	12,87	0,60	0,60	–	655	1 599	1 333	20 588	10 124	10 464	–	8 210	8 550	1 220	2 610
Jacobswoude	41,54	36,66	4,87	4,87	–	110	292	359	10 692	5 452	5 240	–	–	–	2 100	8 600
Katwijk	19,24	13,74	5,51	0,48	5,03	1 163	3 045	2 003	41 822	20 730	21 092	8 180	26 490	5 510	1 540	90
Korendijk	100,48	77,91	22,58	22,58	–	54	141	279	11 019	5 518	5 501	–	–	–	–	11 020
Krimpen aan den IJssel	8,93	7,83	1,10	1,10	–	1 446	3 709	1 686	29 046	14 266	14 780	790	15 770	10 320	2 170	–
Leerdam	34,32	33,79	0,53	0,53	–	237	623	1 130	21 050	10 377	10 673	–	6 020	5 420	6 190	3 430
Leiden	23,16	21,99	1,16	1,16	–	2 298	5 397	3 254	118 702	57 901	60 801	80 620	31 210	5 690	980	210
Leiderdorp	12,16	11,59	0,56	0,56	–	956	2 258	2 054	26 182	12 757	13 425	6 010	13 620	4 640	1 740	170
Leidschendam-Voorburg	35,66	32,80	2,86	2,86	–	1 052	2 251	2 706	73 832	35 263	38 569	38 530	29 220	2 890	770	2 430
Liemeer	30,98	30,22	0,76	0,76	–	76	222	245	6 713	3 470	3 243	–	–	–	–	6 710
Liesveld	44,44	41,07	3,37	3,37	–	86	237	319	9 724	4 871	4 853	–	–	–	810	8 910
Lisse	16,11	15,70	0,41	0,41	–	574	1 405	1 367	22 061	10 850	11 211	–	7 510	11 160	1 910	1 490
Maassluis	10,11	8,60	1,51	1,51	–	1 641	3 821	1 850	32 847	16 161	16 686	1 260	25 470	5 360	660	110
Middelharnis	86,79	61,16	25,62	25,62	–	110	285	827	17 450	8 494	8 956	–	–	7 290	5 060	5 090
Midden-Delfland	49,38	47,45	1,92	1,92	–	133	360	1 103	17 072	8 716	8 356	3 810	10	2 120	5 370	5 760
Moordrecht	12,73	12,21	0,52	0,52	–	240	664	947	8 110	4 053	4 057	–	–	4 090	3 620	400
Nederlek	31,44	27,84	3,61	3,61	–	211	533	844	14 831	7 285	7 546	–	–	1 890	11 310	1 640
Nieuw-Lekkerland	12,77	10,40	2,38	2,38	–	311	917	696	9 539	4 856	4 683	–	–	2 130	4 880	2 530
Nieuwerkerk aan den IJssel	18,47	17,27	1,20	1,20	–	481	1 294	1 405	22 344	11 132	11 212	–	10 310	7 310	3 580	1 140
Nieuwkoop	38,50	29,81	8,69	8,69	–	139	372	523	11 092	5 539	5 553	–	–	–	6 830	4 260
Noordwijk	51,53	35,41	16,12	0,18	15,95	291	691	1 340	24 452	12 205	12 247	–	8 100	11 280	3 190	1 880
Noordwijkerhout	23,40	22,60	0,80	0,80	–	250	668	841	15 092	7 625	7 467	–	–	5 320	5 760	4 020
Oegstgeest	7,75	7,21	0,55	0,55	–	1 188	2 941	1 543	21 188	10 100	11 088	–	11 320	7 770	1 890	210
Oostflakkee	107,44	74,69	32,75	32,75	–	54	136	385	10 126	5 060	5 066	–	–	–	4 380	5 750
Oud-Beijerland	19,61	18,76	0,85	0,85	–	483	1 246	1 247	23 366	11 478	11 888	–	6 390	10 300	5 740	940

1. Oppervlakte, dichtheden en stand bevolking, 2004 (slot)

	Oppervlakte					Dichtheden, 1 januari			Bevolking, 1 januari			Inwoners naar stedelijkheid, 1 januari				
	totaal	land	water			woning- dichtheid	bevolkings- dichtheid	omgevings- adressen- dichtheid	totaal	mannen	vrouwen	zeer sterk stedelijk gebied	sterk stedelijk gebied	matig stedelijk gebied	weinig stedelijk gebied	niet stedelijk gebied
			totaal	binnenwater	buitenwater											
<i>km²</i>	<i>per km²</i>															
Ouderkerk	28,53	27,11	1,42	1,42	–	112	299	551	8 095	4 056	4 039	–	–	390	2 640	5 060
Papendrecht	10,77	9,47	1,30	1,30	–	1 315	3 263	1 746	30 914	15 182	15 732	2 780	17 390	7 290	2 560	900
Pijnacker-Nootdorp	38,60	37,65	0,95	0,95	–	376	1 001	1 013	37 696	18 971	18 725	–	180	23 840	11 500	2 180
Reeuwijk	50,11	38,22	11,89	11,89	–	128	336	563	12 860	6 430	6 430	–	20	1 280	5 370	6 190
Ridderkerk	25,10	23,75	1,34	1,34	–	829	1 917	1 617	45 528	22 268	23 260	10	27 540	13 270	1 870	2 840
Rijnsburg	6,07	5,86	0,21	0,21	–	927	2 548	1 631	14 941	7 414	7 527	–	10 570	3 810	210	350
Rijnwoude	57,85	56,68	1,17	1,17	–	126	335	599	18 986	9 642	9 344	–	–	1 020	13 730	4 240
Rijswijk	14,48	14,05	0,44	0,44	–	1 706	3 396	2 987	47 693	22 375	25 318	32 680	12 490	1 320	1 130	80
Rotterdam	304,22	206,44	97,79	64,76	33,03	1 387	2 901	3 853	598 923	294 256	304 667	437 820	113 720	29 880	12 580	4 930
Rozenburg	6,50	4,51	1,98	1,98	–	1 266	2 919	1 202	13 173	6 569	6 604	–	2 290	9 150	1 660	80
Sassenheim	6,62	6,39	0,23	0,23	–	952	2 322	1 377	14 829	7 260	7 569	–	7 250	5 100	2 320	160
Schiedam	19,89	18,13	1,76	1,76	–	1 959	4 171	3 336	75 619	37 151	38 468	54 540	15 330	5 430	270	50
Schoonhoven	6,96	6,34	0,63	0,63	–	783	1 942	1 045	12 303	6 054	6 249	–	–	8 040	4 120	140
Sliedrecht	14,00	12,78	1,22	1,22	–	763	1 865	1 512	23 837	11 679	12 158	–	13 720	4 730	4 880	510
Spijkernisse	30,23	26,16	4,07	4,07	–	1 197	2 873	2 095	75 170	36 964	38 206	22 050	35 120	12 160	5 630	210
Strijen	57,72	51,22	6,50	6,50	–	73	182	576	9 312	4 666	4 646	–	–	–	6 720	2 600
Valkenburg	5,74	5,05	0,69	0,69	–	263	755	975	3 813	1 945	1 868	–	70	2 040	1 490	220
Vlaardingen	26,71	23,76	2,95	2,95	–	1 450	3 117	2 809	74 058	36 049	38 009	52 120	18 600	2 920	320	90
Vlist	56,52	53,79	2,73	2,73	–	68	182	371	9 803	4 928	4 875	–	–	–	1 620	8 190
Voorhout	12,59	12,26	0,33	0,33	–	434	1 206	1 170	14 792	7 463	7 329	–	2 360	10 410	1 190	830
Voorschoten	11,59	11,21	0,38	0,38	–	856	2 007	1 593	22 505	10 847	11 658	1 350	11 280	7 700	1 890	290
Waddinxveen	29,39	27,87	1,52	1,52	–	369	944	1 332	26 304	13 149	13 155	–	9 670	9 510	5 580	1 560
Warmond	14,42	10,00	4,42	4,42	–	195	498	613	4 977	2 461	2 516	–	–	130	4 280	570
Wassenaar	62,50	50,85	11,65	11,65	9,83	228	502	1 295	25 506	12 138	13 368	–	11 610	5 280	1 990	6 630
Westland	90,59	79,90	10,68	1,67	9,01	471	1 217	1 184	97 270	48 621	48 649	10	29 120	33 770	18 800	15 570
Westvoorne	97,52	53,46	44,06	5,04	39,02	113	267	523	14 265	7 042	7 223	–	–	–	9 030	5 240
Zederik	76,49	73,77	2,73	2,73	–	65	184	248	13 546	6 776	6 770	–	–	–	–	13 550
Zevenhuizen-Moerkapelle	31,10	29,87	1,23	1,23	–	123	341	493	10 198	5 002	5 196	–	250	–	4 380	5 570
Zoetermeer	37,06	34,91	2,15	2,15	–	1 367	3 271	2 431	114 216	55 941	58 275	49 570	44 340	16 750	3 390	170
Zoeterwoude	21,91	21,24	0,67	0,67	–	145	401	613	8 526	4 227	4 299	–	–	980	5 730	1 820
Zwijndrecht	22,77	20,36	2,41	2,41	–	946	2 229	1 792	45 384	22 175	23 209	7 120	25 990	6 220	4 480	1 580
Groningen	2 967,90	2 335,98	631,92	66,94	564,99	106	246	1 452	574 384	285 230	289 154	96 240	52 600	85 380	125 930	214 240
Friesland	5 740,87	3 349,26	2 391,61	650,54	1 741,07	80	192	852	642 066	320 656	321 410	28 940	70 040	80 820	147 760	314 510
Drenthe	2 680,37	2 641,98	38,38	–	–	75	183	690	482 415	238 739	243 676	–	32 470	95 280	113 400	241 260
Noord-Nederland	11 389,14	8 327,22	3 061,92	755,86	2 306,06	86	204	1 017	1 698 865	844 625	854 240	125 190	155 110	261 470	387 090	770 010
Overijssel	3 420,86	3 326,73	94,13	94,13	–	132	332	1 177	1 105 512	552 320	553 192	66 400	243 910	211 280	297 240	286 690
Flevoland	2 412,30	1 419,30	993,00	993,00	–	97	254	1 248	359 904	180 142	179 762	–	131 140	99 720	84 750	44 300
Gelderland	5 136,51	4 975,06	161,45	161,45	–	155	395	1 111	1 966 929	971 768	995 161	90 370	394 520	408 160	525 610	548 270
Oost-Nederland	10 969,67	9 721,09	1 248,58	1 248,58	–	138	353	1 147	3 432 345	1 704 230	1 728 115	156 770	769 570	719 160	907 610	879 250
Utrecht	1 449,12	1 386,16	62,96	62,96	–	341	838	1 817	1 162 258	567 887	594 371	246 600	314 320	225 080	243 690	132 570
Noord-Holland	4 091,76	2 670,36	1 421,41	734,33	687,07	434	969	3 072	2 587 265	1 273 319	1 313 946	904 230	721 290	362 510	317 150	282 090
Zuid-Holland	3 403,38	2 818,10	585,28	413,69	171,59	532	1 225	2 679	3 451 942	1 700 962	1 750 980	1 384 570	884 810	536 550	359 820	286 210
Zeeland	2 933,89	1 788,12	1 145,78	140,32	1 005,46	93	212	806	379 028	187 898	191 130	8 040	53 390	52 660	83 230	181 700
West-Nederland	11 878,15	8 662,73	3 215,42	1 351,31	1 864,11	381	875	2 599	7 580 493	3 730 066	3 850 427	2 543 440	1 973 800	1 176 800	1 003 890	882 570
Noord-Brabant	5 081,76	4 919,29	162,46	162,46	–	197	489	1 312	2 406 994	1 201 416	1 205 578	231 550	512 510	512 270	621 180	529 490
Limburg	2 209,22	2 153,05	56,17	56,17	–	225	529	1 105	1 139 335	565 577	573 758	47 170	247 500	228 500	283 360	332 800
Zuid-Nederland	7 290,98	7 072,34	218,64	218,64	–	206	501	1 244	3 546 329	1 766 993	1 779 336	278 720	760 010	740 770	904 540	862 290
Nederland	41 527,95	33 783,39	7 744,55	3 574,38	4 170,17	202	481	1 865	16 258 032	8 045 914	8 212 118	3 104 110	3 658 490	2 898 190	3 203 130	3 394 110

3. Demografische druk, burgerlijke staat en particuliere huishoudens, 1 januari 2004 (slot)

	Demografische druk			Burgerlijke staat inwoners van 15 jaar of ouder								Particuliere huishoudens*							
	totale druk	groene druk	grijze druk	totaal		ongetrouwd		getrouwd		gescheiden		verweduwd		totaal	w.o.		gemiddelde huishoudens-grootte		
				abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%		eenpersoonshuish.	huish. met kinderen			
				abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%		
Ouderkerk	69,8	46,9	22,9	6 428	26,7	1 718	26,7	4 070	63,3	224	3,5	416	6,5	2 997	670	22,4	1 387	46,3	2,69
Papendrecht	63,3	40,7	22,6	24 997	26,2	6 561	26,2	15 281	61,1	1 669	6,7	1 486	5,9	12 748	3 395	26,6	5 030	39,5	2,41
Pijnacker-Nootdorp	67,1	49,5	17,6	28 649	8 321	29,0	17 639	61,6	1 398	4,9	1 291	4,5	13 973	2 919	20,9	6 636	47,5	2,66	
Reeuwijk	71,0	46,5	24,5	10 228	25,5	2 610	25,5	6 495	63,5	497	4,9	626	6,1	4 867	1 102	22,6	2 104	43,2	2,63
Ridderkerk	65,3	36,7	28,6	38 120	27,0	10 274	27,0	22 590	59,3	2 339	6,1	2 917	7,7	19 415	5 563	28,7	7 076	36,4	2,33
Rijnsburg	68,2	50,4	17,8	11 568	3 256	28,1	7 158	61,9	528	4,6	626	5,4	5 406	1 206	22,3	2 671	49,4	2,75	
Rijnwoude	63,4	43,6	19,8	15 215	4 471	29,4	9 228	60,7	682	4,5	834	5,5	7 168	1 557	21,7	3 246	45,3	2,63	
Rijswijk	67,2	31,2	35,9	40 930	13 025	31,8	20 218	49,4	3 807	9,3	3 880	9,5	23 713	9 914	41,8	6 425	27,1	1,98	
Rotterdam	60,4	37,3	23,1	495 594	203 081	41,0	200 938	40,5	55 861	11,3	35 714	7,2	302 013	143 507	47,5	86 187	28,5	1,96	
Rozenburg	56,2	35,7	20,6	10 903	3 040	27,9	6 350	58,2	887	8,1	626	5,7	5 687	1 651	29,0	2 077	36,5	2,31	
Sassenheim	68,7	42,8	25,9	12 056	3 567	29,6	6 878	57,1	750	6,2	861	7,1	6 059	1 763	29,1	2 391	39,5	2,42	
Schiedam	62,8	38,0	24,8	62 084	20 652	33,3	31 125	50,1	5 437	8,8	4 870	7,8	34 945	13 312	38,1	11 615	33,2	2,14	
Schoonhoven	61,5	41,0	20,5	9 981	3 120	31,3	5 688	57,0	565	5,7	608	6,1	5 203	1 644	31,6	1 902	36,6	2,34	
Sliedrecht	69,5	42,6	26,9	19 278	5 331	27,7	11 250	58,4	1 107	5,7	1 590	8,2	9 623	2 924	30,4	3 649	37,9	2,39	
Spijkernisse	57,6	39,9	17,8	61 418	18 809	30,6	33 900	55,2	5 365	8,7	3 344	5,4	31 512	8 803	27,9	12 971	41,2	2,37	
Strijen	59,8	39,6	20,2	7 508	1 953	26,0	4 621	61,5	421	5,6	513	6,8	3 748	913	24,4	1 576	42,0	2,48	
Valkenburg	67,8	50,3	17,4	2 945	810	27,5	1 870	63,5	127	4,3	138	4,7	1 401	303	21,6	668	47,7	2,72	
Vlaardingen	65,2	36,3	28,9	61 756	18 602	30,1	32 804	53,1	5 128	8,3	5 222	8,5	34 360	12 897	37,5	11 017	32,1	2,13	
Vlist	70,5	46,2	24,3	7 802	2 172	27,8	4 747	60,8	356	4,6	527	6,8	3 733	944	25,3	1 582	42,4	2,60	
Voorhout	68,2	51,6	16,6	11 097	3 134	28,2	6 932	62,5	559	5,0	472	4,3	5 247	998	19,0	2 703	51,5	2,77	
Voorschoten	75,3	43,6	31,6	18 232	5 047	27,7	10 562	57,9	1 251	6,9	1 372	7,5	9 466	2 914	30,8	3 524	37,2	2,34	
Waddinxveen	66,5	44,9	21,6	21 066	5 899	28,0	12 857	61,0	1 164	5,5	1 146	5,4	10 313	2 585	25,1	4 334	42,0	2,53	
Warmond	72,6	40,7	31,9	4 117	1 279	31,1	2 249	54,6	253	6,1	336	8,2	2 013	648	32,2	730	36,3	2,35	
Wassenaar	83,1	44,7	38,4	20 866	5 330	25,5	12 099	58,0	1 468	7,0	1 969	9,4	11 144	3 842	34,5	3 821	34,3	2,26	
Westland	66,6	44,9	21,7	77 391	22 402	28,9	46 651	60,3	3 780	4,9	4 558	5,9	36 742	8 300	22,6	16 216	44,1	2,62	
Westvoorne	67,2	38,3	28,9	11 791	2 711	23,0	7 426	63,0	691	5,9	963	8,2	5 924	1 494	25,2	2 228	37,6	2,38	
Zederik	71,8	49,5	22,2	10 591	2 868	27,1	6 667	62,9	354	3,3	702	6,6	4 818	1 011	21,0	2 278	47,3	2,78	
Zevenhuizen-Moerkapelle	73,9	50,4	23,5	7 961	2 054	25,8	5 065	63,6	348	4,4	494	6,2	3 716	807	21,7	1 672	45,0	2,69	
Zoetermeer	59,9	42,5	17,4	92 435	30 130	32,6	48 964	53,0	8 351	9,0	4 990	5,4	47 661	14 158	29,7	19 803	41,5	2,38	
Zoeterwoude	64,7	44,7	20,0	6 792	2 159	31,8	3 942	58,0	320	4,7	371	5,5	3 066	661	21,6	1 418	46,2	2,65	
Zwijndrecht	67,3	39,7	27,7	37 320	10 330	27,7	21 523	57,7	2 635	7,1	2 832	7,6	19 198	5 711	29,7	7 141	37,2	2,34	
Groningen	59,8	36,7	23,1	477 528	177 455	37,2	233 529	48,9	32 144	6,7	34 400	7,2	267 234	104 919	39,3	81 780	30,6	2,12	
Friesland	66,7	42,3	24,4	519 899	166 860	32,1	284 633	54,7	31 643	6,1	36 763	7,1	272 588	87 374	32,1	98 747	36,2	2,33	
Drenthe	67,9	41,3	26,6	392 882	110 011	28,0	229 750	58,5	22 983	5,8	30 138	7,7	199 708	55 928	28,0	75 104	37,6	2,38	
Noord-Nederland	64,7	40,1	24,6	1 390 309	454 326	32,7	747 912	53,8	86 770	6,2	101 301	7,3	739 530	248 221	33,6	255 631	34,6	2,27	
Overijssel	65,9	42,9	23,1	889 987	280 919	31,6	500 000	56,2	47 022	5,3	62 046	7,0	453 519	139 579	30,8	174 472	38,5	2,41	
Flevoland	63,4	49,3	14,1	276 521	89 705	32,4	151 836	54,9	23 104	8,4	11 876	4,3	141 764	38 289	27,0	63 626	44,9	2,52	
Gelderland	64,3	41,4	22,9	1 592 322	501 298	31,5	886 061	55,6	96 241	6,0	108 722	6,8	814 857	254 749	31,3	309 509	38,0	2,38	
Oost-Nederland	64,7	42,7	22,0	2 758 830	871 922	31,6	1 537 897	55,7	166 367	6,0	182 644	6,6	1 410 140	432 617	30,7	547 607	38,8	2,40	
Utrecht	60,3	40,4	20,0	939 037	335 377	35,7	482 964	51,4	64 783	6,9	55 913	6,0	505 967	183 587	36,3	178 677	35,3	2,27	
Noord-Holland	58,6	37,2	21,4	2 121 516	786 679	37,1	1 013 018	47,7	188 962	8,9	132 857	6,3	1 200 883	485 293	40,4	392 700	32,7	2,13	
Zuid-Holland	62,2	39,8	22,4	2 814 227	961 106	34,2	1 434 972	51,0	231 059	8,2	187 090	6,6	1 541 691	574 532	37,3	533 691	34,6	2,21	
Zeeland	68,9	40,8	28,1	309 411	83 789	27,1	180 522	58,3	21 577	7,0	23 523	7,6	160 978	49 253	30,6	56 985	35,4	2,32	
West-Nederland	61,0	39,0	21,9	6 184 191	2 166 951	35,0	3 111 476	50,3	506 381	8,2	399 383	6,5	3 409 519	1 292 665	37,9	1 162 053	34,1	2,20	
Noord-Brabant	61,5	39,5	22,0	1 960 873	606 394	30,9	1 101 469	56,2	128 808	6,6	124 202	6,3	1 001 854	298 271	29,8	382 049	38,1	2,37	
Limburg	61,8	36,6	25,2	948 125	274 111	28,9	535 750	56,5	68 215	7,2	70 049	7,4	491 415	152 487	31,0	178 596	36,3	2,28	
Zuid-Nederland	61,6	38,6	23,0	2 908 998	880 505	30,3	1 637 219	56,3	197 023	6,8	194 251	6,7	1 493 269	450 758	30,2	560 645	37,5	2,34	
Nederland	62,3	39,8	22,5	13 242 328	4 373 704	33,0	7 034 504	53,1	956 541	7,2	877 579	6,6	7 052 458	2 424 261	34,4	2 525 936	35,8	2,28	

4. Niet-westerse allochtonen, 1 januari 2004

	Totaal	Marokko	Suriname/ Antillen en Aruba	Turkije	Overig	Totaal	Marokko	Suriname/ Antillen en Aruba	Turkije	Overig
						%				
Ter Aar	233	64	51	8	110	2,6	0,7	0,6	0,1	1,2
Alblasserdam	1 080	116	144	559	261	5,9	0,6	0,8	3,0	1,4
Albrandswaard	1 214	68	624	103	419	6,2	0,3	3,2	0,5	2,1
Alkemade	371	54	65	7	245	2,6	0,4	0,4	0,0	1,7
Alphen aan den Rijn	7 109	1 679	1 965	795	2 670	10,1	2,4	2,8	1,1	3,8
Barendrecht	2 541	363	1 098	326	754	6,8	1,0	2,9	0,9	2,0
Bergambacht	217	97	17	2	101	2,3	1,0	0,2	0,0	1,1
Bergschenhoek	1 009	171	371	123	344	6,4	1,1	2,3	0,8	2,2
Berkel en Rodenrijs	893	226	241	34	392	5,1	1,3	1,4	0,2	2,2
Bernisse	246	6	53	3	184	1,9	0,0	0,4	0,0	1,5
Binnenmaas	418	22	143	23	230	2,2	0,1	0,7	0,1	1,2
Bleiswijk	583	228	137	37	181	5,6	2,2	1,3	0,4	1,7
Bodegraven	1 087	597	134	25	331	5,6	3,1	0,7	0,1	1,7
Boskoop	1 039	651	72	26	290	6,8	4,3	0,5	0,2	1,9
Brielle	517	12	138	77	290	3,2	0,1	0,9	0,5	1,8
Capelle aan den IJssel	9 701	422	5 183	599	3 497	14,8	0,6	7,9	0,9	5,4
Cromstrijen	245	5	80	12	148	1,9	0,0	0,6	0,1	1,1
Delft	14 462	1 129	3 680	2 240	7 413	15,1	1,2	3,8	2,3	7,7
Dirksland	106	1	38	6	61	1,3	0,0	0,5	0,1	0,7
Dordrecht	19 513	2 383	5 939	5 929	5 262	16,3	2,0	5,0	5,0	4,4
Giessenlanden	190	21	45	10	114	1,3	0,1	0,3	0,1	0,8
Goedereede	131	13	39	2	77	1,1	0,1	0,3	0,0	0,7
Gorinchem	4 776	1 519	503	1 676	1 078	13,8	4,4	1,5	4,8	3,1
Gouda	9 482	5 994	1 296	412	1 780	13,2	8,3	1,8	0,6	2,5
Graafstroom	117	2	21	1	93	1,2	0,0	0,2	0,0	1,0
's-Gravendeel	222	5	48	8	161	2,5	0,1	0,5	0,1	1,8
's-Gravenhage	146 159	23 372	55 632	30 830	36 325	31,2	5,0	11,9	6,6	7,7
Hardinxveld-Giessendam	301	53	39	34	175	1,7	0,3	0,2	0,2	1,0
Hellevoetsluis	3 288	112	1 251	852	1 073	8,2	0,3	3,1	2,1	2,7
Hendrik-Ido-Ambacht	1 283	149	257	153	724	5,6	0,6	1,1	0,7	3,2
Hillegom	930	222	146	90	472	4,5	1,1	0,7	0,4	2,3
Jacobswoude	210	1	43	1	165	2,0	0,0	0,4	0,0	1,5
Katwijk	1 640	284	170	295	891	3,9	0,7	0,4	0,7	2,1
Korendijk	181	3	64	1	113	1,6	0,0	0,6	0,0	1,0
Krimpen aan den IJssel	1 330	125	402	124	679	4,6	0,4	1,4	0,4	2,3
Leerdam	2 590	281	133	1 814	362	12,3	1,3	0,6	8,6	1,7
Leiden	16 361	4 734	3 432	2 182	6 013	13,8	4,0	2,9	1,8	5,1
Leiderdorp	2 204	242	682	541	739	8,4	0,9	2,6	2,1	2,8
Leidschendam-Voorburg	8 655	898	3 047	540	4 170	11,7	1,2	4,1	0,7	5,6
Liemer	132	13	41	1	77	2,0	0,2	0,6	0,0	1,1
Liesveld	148	37	18	6	87	1,5	0,4	0,2	0,1	0,9
Lisse	747	68	135	27	517	3,4	0,3	0,6	0,1	2,3
Maassluis	5 062	1 227	961	1 810	1 064	15,4	3,7	2,9	5,5	3,2
Middelharnis	287	5	89	14	179	1,6	0,0	0,5	0,1	1,0
Midden-Delfland	469	99	100	42	228	2,7	0,6	0,6	0,2	1,3
Moordrecht	494	310	54	8	122	6,1	3,8	0,7	0,1	1,5
Nederlek	318	53	78	13	174	2,1	0,4	0,5	0,1	1,2
Nieuw-Lekkerland	194	29	39	8	118	2,0	0,3	0,4	0,1	1,2
Nieuwerkerk aan den IJssel	1 323	302	509	24	488	5,9	1,4	2,3	0,1	2,2
Nieuwkoop	417	175	68	3	171	3,8	1,6	0,6	0,0	1,5
Noordwijk	903	281	127	27	468	3,7	1,1	0,5	0,1	1,9
Noordwijkerhout	408	39	110	5	254	2,7	0,3	0,7	0,0	1,7
Oegstgeest	1 254	64	340	43	807	5,9	0,3	1,6	0,2	3,8
Oostflakkee	143	2	28	14	99	1,4	0,0	0,3	0,1	1,0
Oud-Beijerland	740	107	214	21	398	3,2	0,5	0,9	0,1	1,7

4. Niet-westerse allochtonen, 1 januari 2004 (slot)

	Totaal	Marokko	Suriname/ Antillen en Aruba	Turkije	Overig	Totaal	Marokko	Suriname/ Antillen en Aruba	Turkije	Overig
						%				
Ouderkerk	154	28	30	-	96	1,9	0,3	0,4	-	1,2
Papendrecht	2 033	256	635	248	894	6,6	0,8	2,1	0,8	2,9
Pijnacker-Nootdorp	2 216	222	1 076	143	775	5,9	0,6	2,9	0,4	2,1
Reeuwijk	358	47	80	2	229	2,8	0,4	0,6	0,0	1,8
Ridderkerk	2 669	252	720	624	1 073	5,9	0,6	1,6	1,4	2,4
Rijnsburg	420	36	62	12	310	2,8	0,2	0,4	0,1	2,1
Rijnwoude	469	45	149	22	253	2,5	0,2	0,8	0,1	1,3
Rijswijk	4 924	560	1 958	350	2 056	10,3	1,2	4,1	0,7	4,3
Rotterdam	207 396	35 317	72 521	44 603	54 955	34,6	5,9	12,1	7,4	9,2
Rozenburg	1 013	41	324	327	321	7,7	0,3	2,5	2,5	2,4
Sassenheim	715	164	116	76	359	4,8	1,1	0,8	0,5	2,4
Schiedam	17 055	1 634	4 065	6 659	4 697	22,6	2,2	5,4	8,8	6,2
Schoonhoven	1 050	690	105	9	246	8,5	5,6	0,9	0,1	2,0
Sliedrecht	1 445	97	199	594	555	6,1	0,4	0,8	2,5	2,3
Spijkenisse	9 188	351	4 965	953	2 919	12,2	0,5	6,6	1,3	3,9
Strijen	216	21	80	12	103	2,3	0,2	0,9	0,1	1,1
Valkenburg	69	3	18	1	47	1,8	0,1	0,5	0,0	1,2
Viaardingen	11 211	1 302	2 610	4 164	3 135	15,1	1,8	3,5	5,6	4,2
Vlist	160	4	26	1	129	1,6	0,0	0,3	0,0	1,3
Voorhout	537	44	176	30	287	3,6	0,3	1,2	0,2	1,9
Voorschoten	1 441	228	327	116	770	6,4	1,0	1,5	0,5	3,4
Waddinxveen	1 630	521	311	273	525	6,2	2,0	1,2	1,0	2,0
Warmond	147	7	29	1	110	3,0	0,1	0,6	0,0	2,2
Wassenaar	1 657	72	293	52	1 240	6,5	0,3	1,1	0,2	4,9
Westland	3 840	1 352	668	389	1 431	3,9	1,4	0,7	0,4	1,5
Westvoorne	322	16	93	18	195	2,3	0,1	0,7	0,1	1,4
Zederik	179	6	29	2	142	1,3	0,0	0,2	0,0	1,0
Zevenhuizen-Moerkapelle	255	50	63	17	125	2,5	0,5	0,6	0,2	1,2
Zoetermeer	16 458	1 149	9 353	625	5 331	14,4	1,0	8,2	0,5	4,7
Zoeterwoude	270	10	79	48	133	3,2	0,1	0,9	0,6	1,6
Zwijndrecht	4 327	699	1 178	1 175	1 275	9,5	1,5	2,6	2,6	2,8
Groningen	31 819	1 389	10 725	4 351	15 354	5,5	0,2	1,9	0,8	2,7
Friesland	23 934	2 143	4 906	1 632	15 253	3,7	0,3	0,8	0,3	2,4
Drenthe	15 109	1 260	2 735	1 641	9 473	3,1	0,3	0,6	0,3	2,0
Noord-Nederland	70 862	4 792	18 366	7 624	40 080	4,2	0,3	1,1	0,4	2,4
Overijssel	74 840	3 974	9 037	33 560	28 269	6,8	0,4	0,8	3,0	2,6
Flevoland	57 659	7 642	27 015	4 860	18 142	16,0	2,1	7,5	1,4	5,0
Gelderland	121 246	18 182	19 057	36 653	47 354	6,2	0,9	1,0	1,9	2,4
Oost-Nederland	253 745	29 798	55 109	75 073	93 765	7,4	0,9	1,6	2,2	2,7
Utrecht	124 607	41 257	25 306	23 642	34 402	10,7	3,5	2,2	2,0	3,0
Noord-Holland	403 191	83 311	120 544	70 444	128 892	15,6	3,2	4,7	2,7	5,0
Zuid-Holland	569 497	94 359	192 672	114 112	168 354	16,5	2,7	5,6	3,3	4,9
Zeeland	17 113	1 968	4 175	3 091	7 879	4,5	0,5	1,1	0,8	2,1
West-Nederland	1 114 408	220 895	342 697	211 289	339 527	14,7	2,9	4,5	2,8	4,5
Noord-Brabant	171 471	34 747	33 256	46 309	57 159	7,1	1,4	1,4	1,9	2,4
Limburg	57 811	15 987	6 575	11 353	23 896	5,1	1,4	0,6	1,0	2,1
Zuid-Nederland	229 282	50 734	39 831	57 662	81 055	6,5	1,4	1,1	1,6	2,3
Nederland	1 668 297	306 219	456 003	351 648	554 427	10,3	1,9	2,8	2,2	3,4

5. Veranderingen in de bevolking, 2004*

	Aantal inwoners op 1 januari	Geboorte	Sterfte	Geboorteoverschot		Vestiging	Vertrek	Binnenlands migratieoverschot		Immigratie	Emigratie	Migratieoverschot		Aantal inwoners op 31 december	Gemiddeld aantal inwoners	Bevolkingsgroei (na saldo correcties)	
				abs.	rel.			abs.	rel.			abs.	rel.			abs.	rel.
Ter Aar	9 010	83	59	24	2,7	283	307	-24	-2,7	34	28	6	0,7	9 012	9 011,0	2	0,2
Alblasserdam	18 386	265	190	75	4,1	539	609	-70	-3,8	12	23	-11	-0,6	18 380	18 383,0	-6	-0,3
Albrandswaard	19 607	272	135	137	6,8	1 603	763	840	41,8	21	31	-10	-0,5	20 565	20 086,0	958	48,9
Alkemade	14 481	188	95	93	6,4	279	363	-84	-5,8	50	29	21	1,4	14 505	14 493,0	24	1,7
Alphen aan den Rijn	70 477	906	449	457	6,5	1 848	2 279	-431	-6,1	302	288	14	0,2	70 389	70 433,0	-88	-1,2
Barendrecht	37 257	563	243	320	8,4	3 101	1 311	1 790	46,7	78	96	-18	-0,5	39 340	38 298,5	2 083	55,9
Bergambacht	9 280	102	70	32	3,4	269	306	-37	-4,0	20	17	3	0,3	9 274	9 277,0	-6	-0,6
Bergschenhoek	15 870	281	107	174	10,9	683	546	137	8,6	68	72	-4	-0,2	16 166	16 018,0	296	18,7
Berkel en Rodenrijs	17 535	235	108	127	7,1	1 141	718	423	23,8	38	63	-25	-1,4	18 068	17 801,5	533	30,4
Bernisse	12 684	128	83	45	3,6	1 345	415	-80	-6,3	23	30	-7	-0,6	12 653	12 668,5	-31	-2,4
Binnenmaas	19 245	214	167	47	2,4	883	711	172	8,9	39	35	4	0,2	19 463	19 354,0	218	11,3
Bleiswijk	10 449	118	42	76	7,3	281	459	-178	-17,1	29	40	-11	-1,1	10 326	10 387,5	-123	-11,8
Bodegraven	19 478	268	126	142	7,3	429	664	-235	-12,1	43	48	-5	-0,3	19 366	19 422,0	-112	-5,8
Boskoop	15 225	241	130	111	7,3	475	524	-49	-3,2	87	56	31	2,0	15 301	15 263,0	76	5,0
Brielle	15 948	159	119	40	2,5	601	531	70	4,4	46	54	-8	-0,5	16 029	15 988,5	81	5,1
Capelle aan den IJssel	65 354	706	603	103	1,6	3 818	3 622	196	3,0	352	320	32	0,5	65 588	65 471,0	234	3,6
Cromstrijen	13 027	139	97	42	3,2	431	450	-19	-1,5	9	18	-9	-0,7	13 044	13 035,5	17	1,3
Delft	95 817	959	768	191	2,0	4 885	5 595	-710	-7,5	1 062	851	211	2,2	94 586	95 201,5	-1 231	-12,8
Dirksland	8 269	113	74	39	4,7	311	310	1	0,1	9	11	-2	-0,2	8 303	8 286,0	34	4,1
Dordrecht	119 649	1 497	1 026	471	3,9	3 664	4 150	-486	-4,1	624	663	-39	-0,3	119 183	119 416,0	-466	-3,9
Giessenlanden	14 359	177	79	98	6,8	434	435	-1	-0,1	33	36	-3	-0,2	14 450	14 404,5	91	6,3
Goedereede	11 544	147	95	52	4,5	256	263	-7	-0,6	26	17	9	0,8	11 594	11 569,0	50	4,3
Gorinchem	34 623	467	347	120	3,5	1 139	1 482	-343	-9,9	159	175	-16	-0,5	34 375	34 499,0	-248	-7,2
Gouda	71 797	1 031	605	426	5,9	2 406	2 765	-359	-5,0	251	240	11	0,2	71 645	71 721,0	-152	-2,1
Graafstroom	9 697	136	73	63	6,5	257	322	-65	-6,7	20	17	3	0,3	9 697	9 697,0	-	-
's-Gravendeel	8 875	126	71	55	6,2	358	403	-45	-5,1	75	22	53	6,0	8 934	8 904,5	59	6,6
's-Gravenhage	469 059	6 483	4 582	1 901	4,1	17 514	19 249	-1 735	-3,7	4 900	4 454	446	1,0	468 421	468 740,0	-638	-1,4
Hardinxveld-Giessendam	17 828	257	153	104	5,8	366	506	-140	-7,9	25	7	18	1,0	17 808	17 818,0	-20	-1,1
Hellevoetsluis	40 164	468	280	188	4,7	1 536	1 620	-84	-2,1	156	238	-82	-2,0	40 161	40 162,5	-3	-0,1
Hendrik-Ido-Ambacht	22 966	335	163	172	7,4	1 544	1 071	473	20,3	53	61	-8	-0,3	23 579	23 272,5	613	26,7
Hillegom	20 588	247	261	-14	-0,7	854	946	-92	-4,5	97	54	43	2,1	20 488	20 538,0	-100	-4,9
Jacobswoude	10 692	128	54	74	6,9	360	382	-22	-2,1	31	21	10	0,9	10 748	10 720,0	56	5,2
Katwijk	41 822	541	332	209	5,0	845	842	3	0,1	86	69	17	0,4	42 007	41 914,5	185	4,4
Korendijk	11 019	147	82	65	5,9	340	441	-101	-9,2	18	22	-4	-0,4	10 975	10 997,0	-44	-4,0
Krimpen aan den IJssel	29 046	328	240	88	3,0	880	1 029	-149	-5,1	49	60	-11	-0,4	28 972	29 009,0	-74	-2,5
Leerdam	21 050	264	191	73	3,5	559	736	-177	-8,4	69	55	14	0,7	20 951	21 000,5	-99	-4,7
Leiden	118 702	1 429	897	532	4,5	5 687	6 170	-483	-4,1	1 589	970	619	5,2	118 423	118 562,5	-279	-2,4
Leiderdorp	26 182	289	182	107	4,1	1 128	1 264	-136	-5,2	82	85	-3	-0,1	26 134	26 158,0	-48	-1,8
Leidschendam-Voorburg	73 832	787	786	1	0,0	4 163	3 791	372	5,0	578	630	-52	-0,7	73 896	73 864,0	64	0,9
Liemeer	6 713	61	30	31	4,6	272	285	-13	-1,9	9	18	-9	-1,3	6 720	6 716,5	7	1,0
Liesveld	9 724	137	53	84	8,6	199	289	-90	-9,3	27	19	8	0,8	9 723	9 723,5	-1	-0,1
Lisse	22 061	261	172	89	4,0	690	893	-203	-9,2	60	62	-2	-0,1	21 918	21 989,5	-143	-6,5
Maassluis	32 847	369	265	104	3,2	873	1 305	-432	-13,2	61	131	-70	-2,1	32 392	32 619,5	-455	-13,9
Middelharnis	17 450	194	205	-11	-0,6	530	490	40	2,3	49	30	19	1,1	17 492	17 471,0	42	2,4
Midden-Delfland	17 072	208	81	127	7,4	564	677	-113	-6,6	44	27	17	1,0	17 073	17 072,5	1	0,1
Moordrecht	8 110	107	47	60	7,4	259	328	-69	-8,5	8	39	-31	-3,8	8 063	8 086,5	-47	-5,8
Nederlek	14 831	150	120	30	2,0	358	458	-100	-6,8	24	26	-2	-0,1	14 767	14 799,0	-64	-4,3
Nieuw-Lekkerland	9 539	178	49	129	13,5	185	264	-79	-8,3	11	11	-	-	9 588	9 563,5	49	5,1
Nieuwerkerk aan den IJssel	22 344	252	95	157	7,0	621	906	-285	-12,8	62	62	-	-	22 204	22 274,0	-140	-6,3
Nieuwkoop	11 092	109	86	23	2,1	347	333	14	1,3	28	21	7	0,6	11 134	11 113,0	42	3,8
Noordwijk	24 452	245	203	42	1,7	924	906	18	0,7	240	86	154	6,3	24 573	24 512,5	121	4,9
Noordwijkerhout	15 092	153	120	33	2,2	558	586	-28	-1,9	96	31	65	4,3	15 140	15 116,0	48	3,2
Oegstgeest	21 188	226	199	27	1,3	1 129	1 043	86	4,0	191	151	40	1,9	21 309	21 248,5	121	5,7
Oostflakkee	10 126	96	71	25	2,5	344	360	-16	-1,6	19	16	3	0,3	10 133	10 129,5	7	0,7
Oud-Beijerland	23 366	269	183	86	3,6	1 124	731	393	16,7	37	68	-31	-1,3	23 797	23 581,5	431	18,4

5. Veranderingen in de bevolking, 2004* (slot)

	Aantal inwoners op 1 januari	Geboorte	Sterfte	Geboorteoverschot		Vestiging	Vertrek	Binnenlands migratieoverschot		Immigratie	Emigratie	Migratieoverschot		Aantal inwoners op 31 december	Gemiddeld aantal inwoners	Bevolkingsgroei (na saldo correcties)	
				abs.	rel.			abs.	rel.			abs.	rel.			abs.	rel.
Ouderkerk	8 095	92	55	37	4,6	207	272	-65	-8,0	10	5	5	0,6	8 068	8 081,5	-27	-3,3
Papendrecht	30 914	354	192	162	5,2	1 172	1 103	69	2,2	66	83	-17	-0,5	31 043	30 978,5	129	4,2
Pijnacker-Nootdorp	37 696	594	195	399	10,3	3 101	1 404	1 697	43,8	81	102	-21	-0,5	39 722	38 709,0	2 026	53,7
Reeuwijk	12 860	130	85	45	3,5	381	473	-92	-7,2	26	28	-2	-0,2	12 812	12 836,0	-48	-3,7
Ridderkerk	45 528	407	405	2	0,0	1 211	1 559	-348	-7,7	105	135	-30	-0,7	45 074	45 301,0	-454	-10,0
Rijnsburg	14 941	222	78	144	9,7	298	542	-244	-16,4	33	25	8	0,5	14 852	14 896,5	-89	-6,0
Rijnwoude	18 986	218	110	108	5,7	407	574	-167	-8,8	41	45	-4	-0,2	18 910	18 948,0	-76	-4,0
Rijswijk	47 693	432	650	-218	-4,6	2 921	2 846	75	1,6	240	225	15	0,3	47 458	47 575,5	-235	-4,9
Rotterdam	598 923	7 492	5 982	1 510	2,5	21 116	24 533	-3 417	-5,7	7 483	5 207	2 276	3,8	596 068	597 495,5	-2 855	-4,8
Rozenburg	13 173	137	89	48	3,7	395	524	-129	-9,8	48	54	-6	-0,5	13 100	13 136,5	-73	-5,5
Sassenheim	14 829	176	136	40	2,7	761	733	28	1,9	67	86	-19	-1,3	14 852	14 840,5	23	1,6
Schiedam	75 619	901	751	150	2,0	3 626	3 794	-168	-2,2	262	455	-193	-2,6	75 120	75 369,5	-499	-6,6
Schoonhoven	12 303	141	104	37	3,0	420	464	-44	-3,6	19	41	-22	-1,8	12 271	12 287,0	-32	-2,6
Sliedrecht	23 837	280	239	41	1,7	725	749	-24	-1,0	77	40	37	1,6	23 877	23 857,0	40	1,7
Spijkensisse	75 170	816	454	362	4,8	2 469	3 059	-590	-7,9	193	225	-32	-0,4	74 632	74 901,0	-538	-7,2
Strijen	9 312	91	66	25	2,7	331	379	-48	-5,2	13	21	-8	-0,9	9 274	9 293,0	-38	-4,1
Valkenburg	3 813	63	18	45	11,7	161	146	15	3,9	15	8	7	1,8	3 879	3 846,0	66	17,3
Vlaardingen	74 058	774	808	-34	-0,5	2 397	2 994	-597	-8,1	242	367	-125	-1,7	73 227	73 642,5	-831	-11,2
Vlist	9 803	113	58	55	5,6	287	344	-57	-5,8	20	23	-3	-0,3	9 798	9 800,5	-5	-0,5
Voorhout	14 792	235	84	151	10,2	677	654	23	1,5	45	59	-14	-0,9	14 918	14 855,0	126	8,5
Voorschoten	22 505	216	189	27	1,2	1 166	943	223	9,9	172	201	-29	-1,3	22 714	22 609,5	209	9,3
Waddinxveen	26 304	300	149	151	5,8	688	911	-223	-8,5	68	61	7	0,3	26 207	26 255,5	-97	-3,7
Warmond	4 977	44	101	-57	-11,5	244	248	-4	-0,8	39	44	-5	-1,0	4 898	4 937,5	-79	-15,9
Wassenaar	25 506	162	281	-119	-4,7	948	886	62	2,4	624	664	-40	-1,6	25 445	25 475,5	-61	-2,4
Westland	97 270	1 141	678	463	4,7	2 116	2 027	89	0,9	342	220	122	1,3	97 841	97 555,5	571	5,9
Westvoorne	14 265	117	148	-31	-2,2	542	529	13	0,9	47	42	5	0,4	14 232	14 248,5	-33	-2,3
Zederik	13 546	165	93	72	5,3	368	427	-59	-4,4	25	18	7	0,5	13 557	13 551,5	11	0,8
Zevenhuizen-Moerkapelle	10 198	111	83	28	2,7	386	336	50	4,9	32	30	2	0,2	10 270	10 234,0	72	7,1
Zoetermeer	114 216	1 212	773	439	3,8	5 040	3 706	1 334	11,6	463	504	-41	-0,4	115 608	114 912,0	1 392	12,2
Zoeterwoude	8 526	61	55	6	0,7	264	300	-36	-4,2	5	5	-	-	8 494	8 510,0	-32	-3,8
Zwijndrecht	45 384	462	393	69	1,5	1 776	1 964	-188	-4,1	155	146	9	0,2	45 277	45 330,5	-107	-2,4
Groningen	574 384	6 147	5 339	808	1,4	28 083	27 897	186	0,3	3 639	2 165	1 474	2,6	575 234	574 809,0	850	1,5
Friesland	642 066	7 560	5 658	1 902	3,0	26 048	26 769	-721	-1,1	2 331	1 552	779	1,2	642 998	642 532,0	932	1,5
Drenthe	482 415	5 335	4 431	904	1,9	17 765	17 704	61	0,1	1 560	1 239	321	0,7	483 173	482 794,0	758	1,6
Noord-Nederland	1 698 865	19 042	15 428	3 614	2,1	71 896	72 370	-474	-0,3	7 530	4 956	2 574	1,5	1 701 405	1 700 135,0	2 540	1,5
Overijssel	1 105 512	14 103	9 431	4 672	4,2	33 767	33 961	-194	-0,2	4 635	4 116	519	0,5	1 109 251	1 107 381,5	3 739	3,4
Flevoland	359 904	5 318	1 836	3 482	9,6	17 024	13 935	3 089	8,5	1 595	1 681	-86	-0,2	365 301	362 602,5	5 397	15,0
Gelderland	1 966 929	23 242	16 632	6 610	3,4	76 162	75 418	744	0,4	7 362	6 514	848	0,4	1 970 865	1 968 897,0	3 936	2,0
Oost-Nederland	3 432 345	42 663	27 899	14 764	4,3	126 953	123 314	3 639	1,1	13 592	12 311	1 281	0,4	3 445 417	3 438 881,0	13 072	3,8
Utrecht	1 162 258	15 807	8 897	6 910	5,9	55 829	52 348	3 481	3,0	6 111	5 276	835	0,7	1 171 356	1 166 807,0	9 098	7,8
Noord-Holland	2 587 265	32 206	21 410	10 796	4,2	102 330	102 423	-93	0,0	19 448	13 751	5 697	2,2	2 595 294	2 591 279,5	8 029	3,1
Zuid-Holland	3 451 942	41 898	29 645	12 253	3,5	132 063	137 627	-5 564	-1,6	23 267	19 973	3 294	1,0	3 452 323	3 452 132,5	381	0,1
Zeeland	379 028	4 027	3 649	378	1,0	13 047	12 581	466	1,2	1 785	1 333	452	1,2	379 948	379 488,0	920	2,4
West-Nederland	7 580 493	93 938	63 601	30 337	4,0	303 269	304 979	-1 710	-0,2	50 611	40 333	10 278	1,4	7 598 921	7 589 707,0	18 428	2,4
Noord-Brabant	2 406 994	27 444	19 174	8 270	3,4	79 189	80 207	-1 018	-0,4	12 007	10 771	1 236	0,5	2 410 649	2 408 821,5	3 655	1,5
Limburg	1 139 335	10 702	10 659	43	0,0	38 702	39 139	-437	-0,4	5 920	6 829	-909	-0,8	1 135 962	1 137 648,5	-3 373	-3,0
Zuid-Nederland	3 546 329	38 146	29 833	8 313	2,3	117 891	119 346	-1 455	-0,4	17 927	17 600	327	0,1	3 546 611	3 546 470,0	282	0,1
Nederland	16 258 032	193 789	136 761	57 028	3,5	620 009	620 009			89 660	75 200	14 460	0,9	16 292 354	16 275 193,0	34 322	2,1

6. Landbouw, 2003

	Veestapel					Oppervlakte cultuurgrond per hoofdtype					
	totaal	rundvee	varkens	kippen	overig vee	totale oppervlakte	akkerbouw-bedrijven	tuinbouw- en blijvende-teeltbedrijven	graasdier-bedrijven	hokdier-bedrijven	combinaties
						are	%				
Ter Aar	20 170	3 083	6 321	9 100	1 666	147 715	9,9	21,2	56,1	1,6	11,3
Alblasserdam	1 714	253	1 117	—	344	19 354	—	13,5	82,9	3,6	—
Albrandswaard	1 081	185	—	40	856	105 013	53,6	6,7	21,2	—	18,5
Alkemade	9 369	4 183	2 497	—	2 689	183 763	0,4	11,1	86,8	—	1,7
Alphen aan den Rijn	27 804	7 646	8 444	230	11 484	318 820	—	1,2	97,6	1,1	0,1
Barendrecht	230	43	—	—	187	49 316	28,8	37,3	1,5	—	32,4
Bergambacht	14 656	4 563	3 345	1 460	5 288	227 741	—	0,3	99,3	—	0,4
Bergschenhoek	468	267	—	—	201	28 636	1,3	55,5	43,2	—	—
Berkel en Rodenrijs	7 183	1 946	3 505	—	1 732	112 673	7,5	24,2	65,4	1,3	1,6
Bernisse	17 480	3 512	89	9 330	4 549	388 841	54,0	2,3	38,0	—	5,8
Binnenmaas	77 226	862	2 829	72 060	1 475	332 176	51,8	16,0	10,8	—	21,4
Bleiswijk	306	70	—	—	236	139 575	54,9	23,4	2,0	—	19,7
Bodegraven	141 548	7 055	4 146	119 430	10 917	295 344	0,5	0,0	98,9	0,4	0,1
Boskoop	1 998	692	666	—	640	91 838	—	66,9	30,3	0,8	2,0
Brielle	2 237	708	—	—	1 529	134 416	33,3	20,6	22,6	—	23,4
Capelle aan den IJssel	64	12	—	—	52	1 733	—	3,3	96,7	—	—
Cromstrijen	1 728	807	155	220	546	438 485	76,1	6,7	5,4	—	11,8
Delft	2 438	1 223	150	40	1 025	50 457	—	2,0	97,6	0,4	—
Dirksland	43 426	1 398	9 866	22 000	10 162	397 005	49,2	5,0	21,2	0,0	24,6
Dordrecht	2 085	543	—	—	1 542	245 600	68,2	2,8	12,0	—	16,9
Giessenlanden	38 117	13 474	5 382	15 000	4 261	495 462	—	0,5	98,3	0,3	0,9
Goedereede	2 702	1 774	454	—	474	239 385	47,0	5,3	25,3	—	22,4
Gorinchem	2 653	1 103	—	—	1 550	57 945	1,6	1,9	96,5	—	—
Gouda	850	252	49	80	469	19 400	—	1,1	65,9	—	32,9
Graafstroom	22 683	14 755	2 478	—	5 450	576 422	1,6	0,5	97,3	—	0,6
's-Gravendeel	1 073	348	—	—	725	122 614	71,7	3,8	15,4	—	9,2
's-Gravenhage	3 318	280	9	2 130	899	25 318	2,0	34,0	54,6	—	9,4
's-Gravenzande	495	132	—	40	323	84 799	0,8	77,7	8,2	—	13,3
Hardinxveld-Giessendam	3 972	2 850	—	—	1 122	114 427	1,7	0,0	98,3	—	—
Hellevoetsluis	2 056	880	2	—	1 174	132 534	60,8	5,7	28,4	—	5,1
Hendrik-Ido-Ambacht	501	—	111	—	390	15 150	41,3	37,9	20,8	—	—
Hillegom	389	231	—	80	78	65 870	—	87,5	11,1	—	1,4
Jacobswoude	26 740	6 022	15 448	—	5 270	334 162	13,1	9,0	61,5	0,2	16,1
Katwijk	280	67	—	—	213	16 722	46,4	29,9	23,6	—	—
Korendijk	44 954	2 014	10 312	30 000	2 628	594 102	62,1	8,1	12,6	—	17,2
Krimpen aan den IJssel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leerdam	139 101	4 620	1 542	128 619	4 320	216 799	1,5	5,2	82,2	0,5	10,6
Leiden	526	194	2	30	300	12 219	30,1	4,0	65,9	—	—
Leiderdorp	2 335	1 036	—	—	1 299	44 028	—	1,2	98,8	—	—
Leidschendam-Voorburg	32 888	2 924	1 336	26 000	2 628	138 688	—	3,7	96,2	0,1	—
Liemeer	13 187	4 124	5 698	—	3 365	219 561	14,9	9,1	67,3	0,0	8,6
De Lier	5	3	—	—	2	41 873	12,6	87,1	—	—	0,3
Liesveld	24 554	9 649	11 986	—	2 919	314 566	0,1	0,5	98,2	1,0	0,2
Lisse	2 665	1 027	992	—	646	74 128	—	45,7	47,8	—	6,5
Maasland	3 569	2 367	—	—	1 202	143 550	17,2	16,1	65,7	—	1,1
Maassluis	367	155	—	—	212	11 940	—	2,7	97,3	—	—
Middelharnis	166 709	934	14 719	149 500	1 556	480 327	68,4	5,6	7,2	0,1	18,8
Monster	214	161	—	—	53	48 566	—	92,6	7,2	—	0,2
Moordrecht	3 087	1 450	386	50	1 201	68 074	6,6	1,4	86,7	—	5,3
Naaldwijk	351	209	—	—	142	107 743	5,2	86,9	7,8	—	0,1
Nederlek	8 362	4 660	757	90	2 855	169 029	—	0,0	97,6	0,1	2,3
Nieuw-Lekkerland	4 208	2 037	1 588	—	583	72 944	—	0,1	99,9	—	—
Nieuwerkerk aan den IJssel	2 929	1 137	518	280	994	59 987	1,3	15,6	83,1	—	—
Nieuwkoop	23 312	4 021	2 031	13 200	4 060	150 527	0,2	1,9	91,8	0,4	5,7
Noordwijk	652	276	4	110	262	52 369	—	81,5	12,4	—	6,1

6. Landbouw, 2003 (slot)

	Veestapel					Oppervlakte cultuurgrond per hoofdtype					
	totaal	rundvee	varkens	kippen	overig vee	totale oppervlakte	akkerbouw-bedrijven	tuinbouw- en blijvende-teeltbedrijven	graasdiër-bedrijven	hokdiër-bedrijven	combinaties
						are	%				
Noordwijkerhout	857	190	2	—	665	143 709	1,6	90,7	6,2	—	1,5
Oegstgeest	213	210	—	—	3	6 692	—	29,9	70,1	—	—
Oostflakkee	75 203	1 786	7 849	63 033	2 535	483 955	58,4	7,1	10,6	0,1	23,8
Oud-Beijerland	1 121	200	—	—	921	130 729	68,6	8,0	2,9	—	20,5
Ouderkerk	39 140	4 572	2 609	28 200	3 759	184 869	—	—	99,8	—	0,2
Papendrecht	182	68	—	—	114	3 776	—	9,7	90,3	—	—
Pijnacker-Nootdorp	48 889	2 097	1 698	42 000	3 094	140 787	—	31,7	67,3	0,1	0,9
Reeuwijk	21 987	5 666	12 720	40	3 561	250 447	—	3,0	95,3	0,6	1,1
Ridderkerk	604	13	—	—	591	64 175	39,5	30,0	2,6	—	28,0
Rijnsburg	107	47	—	—	60	15 338	—	87,6	11,9	—	0,5
Rijnwoude	61 176	6 328	980	40 100	13 768	368 811	17,4	11,2	59,8	0,2	11,4
Rijswijk	177	26	—	30	121	5 403	—	68,8	31,2	—	—
Rotterdam	4 915	1 340	537	650	2 388	135 077	18,8	7,5	60,7	—	13,0
Rozenburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sassenheim	656	296	—	—	360	21 279	13,7	7,5	78,8	—	—
Schiedam	984	393	230	—	361	21 139	—	—	100,0	—	—
Schipluiden	8 160	4 537	—	140	3 483	206 725	—	13,5	85,4	—	1,0
Schoonhoven	1 441	505	248	40	648	24 849	—	4,3	95,7	—	—
Sliedrecht	680	602	1	—	77	25 593	—	—	100,0	—	—
Spijkernisse	2 647	721	—	—	1 926	93 082	37,2	—	48,0	—	14,8
Strijen	4 148	1 036	—	—	3 112	323 623	68,9	1,9	19,3	—	9,9
Valkenburg	318	183	—	—	135	8 232	—	53,5	46,5	—	—
Vlaardingen	363	273	—	—	90	15 328	—	—	100,0	—	—
Vlist	268 356	12 483	9 978	233 850	12 045	474 187	—	0,5	97,1	0,2	2,1
Voorhout	1 073	746	—	—	327	66 849	—	59,6	40,4	—	—
Voorschoten	1 456	664	—	—	792	36 421	—	4,7	95,3	—	—
Waddinxveen	40 869	346	—	36 850	3 673	147 884	55,4	12,6	14,5	2,2	15,2
Warmond	1 490	1 035	—	—	455	45 416	—	6,6	93,4	—	—
Wassenaar	3 428	1 936	—	110	1 382	84 200	0,6	7,8	91,3	—	0,3
Wateringen	86	30	—	—	56	22 015	—	95,1	4,9	—	—
Westvoorne	5 457	1 491	1 408	—	2 558	207 335	23,3	13,3	33,4	0,1	29,9
Zederik	190 926	12 748	11 510	144 540	22 128	579 436	0,2	5,2	91,6	0,4	2,6
Zevenhuizen-Moerkapelle	60 394	476	10 913	46 280	2 725	241 763	51,4	13,7	6,1	0,3	28,4
Zoetermeer	2 881	1 304	391	180	1 006	58 524	11,6	0,5	76,9	—	11,0
Zoeterwoude	8 259	3 705	1 602	60	2 892	158 288	—	0,5	93,6	—	5,9
Zwijndrecht	549	129	—	—	420	40 209	23,4	35,2	7,2	—	34,2
Groningen	5 834 589	179 394	145 097	5 221 647	288 451	16 328 432	49,8	1,1	40,3	0,3	8,5
Friesland	7 121 785	522 451	105 884	6 201 416	292 034	22 870 868	8,7	0,8	87,8	0,2	2,5
Drenthe	6 166 063	211 117	269 752	5 496 986	188 208	15 298 033	36,3	2,3	50,6	0,7	10,1
Noord-Nederland	19 122 437	912 962	520 733	16 920 049	768 693	54 497 333	28,7	1,3	63,1	0,4	6,4
Overijssel	11 601 465	579 081	1 518 637	9 161 084	342 663	21 130 819	6,9	1,3	81,1	2,7	7,9
Flevoland	2 261 281	55 129	49 280	1 976 987	179 885	8 937 646	65,1	6,4	13,6	0,1	14,8
Gelderland	13 418 257	830 619	2 122 227	9 666 353	799 058	24 846 745	7,1	4,3	74,3	2,9	11,4
Oost-Nederland	27 281 003	1 464 829	3 690 144	20 804 424	1 321 606	54 915 210	16,5	3,5	67,0	2,4	10,6
Utrecht	1 246 086	202 523	298 590	632 612	112 361	6 971 069	1,7	3,3	89,2	0,9	4,8
Noord-Holland	1 906 433	154 099	26 481	1 497 879	227 974	13 514 518	20,1	18,2	52,2	0,1	9,4
Zuid-Holland	1 812 207	192 399	181 610	1 235 222	202 976	13 865 876	24,9	11,1	54,5	0,2	9,4
Zeeland	2 271 521	49 018	84 753	2 064 318	73 432	12 104 117	70,6	5,3	11,3	0,3	12,6
West-Nederland	7 236 247	598 039	591 434	5 430 031	616 743	46 455 580	31,9	10,5	47,8	0,3	9,5
Noord-Brabant	29 339 546	638 870	4 787 266	22 893 788	1 019 622	26 033 278	20,9	6,8	50,8	6,0	15,4
Limburg	15 711 750	144 490	1 579 518	13 186 563	801 179	10 403 168	23,2	13,6	34,5	4,8	23,9
Zuid-Nederland	45 051 296	783 360	6 366 784	36 080 351	1 820 801	36 436 446	21,6	8,7	46,2	5,7	17,8
Nederland	98 690 983	3 759 190	11 169 095	79 234 855	4 527 843	192 304 569	24,6	5,6	57,3	1,9	10,5

7. Bedrijfsvestigingen en arbeid

	Bedrijfsvestigingen naar activiteit, 1 januari 2003								Banen van werknemers naar activiteit, 31 december 2002*													
	totaal		landbouw, bosbouw en visserij		winning en nijverheid		commerciële dienstverlening		niet-commerciële dienstverlening		totaal		landbouw, bosbouw en visserij		winning en nijverheid		commerciële dienstverlening		niet-commerciële dienstverlening			
	abs.	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	x 1 000	x 1 000	%	x 1 000	%	x 1 000	%	x 1 000	%	x 1 000	%	
Ter Aar	565	170	30,5	110	19,4	230	40,4	55	9,7	2,46	x	x	0,70	28	1,15	47	x	x				
Alblasserdam	740	30	4,3	160	21,6	455	61,4	95	12,7	6,36	0,03	0	1,70	27	3,68	58	0,95	15				
Albrandswaard	800	65	8,0	115	14,4	510	64,1	105	13,4	6,34	0,14	2	0,57	9	3,32	52	2,31	36				
Alkemade	850	230	27,2	130	15,2	395	46,5	95	11,1	4,82	0,46	10	0,97	20	2,71	56	0,68	14				
Alphen aan den Rijn	2 990	175	5,9	480	16,1	1 875	62,7	460	15,4	30,56	0,20	1	4,96	16	16,21	53	9,18	30				
Barendrecht	1 515	75	4,9	220	14,5	1 010	66,7	210	13,9	14,28	0,31	2	2,85	20	8,61	60	2,50	18				
Bergambacht	555	130	23,3	105	19,0	255	45,7	65	12,0	2,58	0,06	2	1,15	44	1,06	41	0,32	12				
Bergschenhoek	660	60	9,1	130	19,6	375	56,7	95	14,6	4,57	0,64	14	0,78	17	2,42	53	0,73	16				
Berkel en Rodenrijs	895	215	24,0	155	17,4	445	49,6	80	9,0	4,81	0,85	18	0,72	15	2,39	50	0,85	18				
Bernisse	590	130	21,7	120	20,2	265	44,8	80	13,3	2,23	0,05	2	0,74	33	1,04	47	0,40	18				
Binnenmaas	895	115	13,0	155	17,4	505	56,4	120	13,2	4,33	0,11	3	1,11	26	2,33	54	0,79	18				
Bleiswijk	700	180	26,1	65	9,5	380	54,1	70	10,3	5,67	1,17	21	0,81	14	3,11	55	0,58	10				
Bodegraven	1 010	125	12,4	190	19,1	580	57,7	110	10,9	7,93	0,04	0	1,65	21	4,91	62	1,33	17				
Boskoop	970	490	50,6	80	8,4	315	32,7	80	8,3	3,71	0,98	26	0,25	7	1,59	43	0,89	24				
Brielle	805	125	15,3	105	13,0	465	57,5	115	14,2	4,40	0,25	6	0,57	13	2,01	46	1,57	36				
Capelle aan den IJssel	2 660	35	1,2	400	15,0	1 840	69,2	385	14,5	36,55	0,06	0	5,81	16	23,04	63	7,64	21				
Cromstrijen	705	110	15,5	120	17,1	390	55,3	85	12,1	3,60	0,12	3	1,04	29	1,76	49	0,68	19				
Delft	3 810	70	1,9	550	14,5	2 505	65,8	680	17,9	51,09	0,17	0	6,79	13	23,16	45	20,97	41				
Dirksland	375	105	28,2	65	17,5	165	43,4	40	10,8	2,08	0,06	3	0,30	15	0,69	33	1,04	50				
Dordrecht	4 695	125	2,6	805	17,2	3 000	63,8	770	16,4	54,82	0,10	0	11,06	20	23,05	42	20,61	38				
Giessenlanden	855	180	21,1	185	21,7	380	44,5	110	12,6	3,78	0,11	3	1,56	41	1,44	38	0,67	18				
Goedereede	660	150	22,8	105	15,6	340	51,4	65	10,2	3,31	0,13	4	0,71	21	1,92	58	0,55	17				
Gorinchem	1 665	30	1,8	310	18,6	1 050	63,0	275	16,5	20,60	0,10	0	5,27	26	8,43	41	6,89	33				
Gouda	2 990	45	1,5	485	16,3	1 900	63,4	560	18,7	36,44	0,07	0	5,92	16	16,00	44	14,45	40				
Graafstroom	620	225	36,4	100	15,9	230	37,5	65	10,2	2,31	0,12	5	0,67	29	1,06	46	0,45	20				
's-Gravendeel	420	40	9,9	95	22,3	240	56,3	50	11,5	2,55	0,04	1	0,99	39	1,10	43	0,43	17				
's-Gravenhage	21 640	660	3,0	2 850	13,2	14 070	65,0	4 055	18,7	253,52	2,63	1	16,07	6	116,06	46	118,76	47				
's-Gravenzande	1 245	490	39,6	230	18,3	430	34,4	95	7,6	6,76	1,62	24	1,36	20	2,63	39	1,15	17				
Hardinxveld-Giessendam	850	50	5,6	280	32,6	435	51,3	90	10,4	6,94	x	x	3,05	44	2,73	39	x	x				
Heerjansdam										1,14	.	.	0,42	37	0,61	54	0,10	9				
Hellevoetsluis	1 330	70	5,1	230	17,2	800	60,3	230	17,4	8,52	0,09	1	0,99	12	4,51	53	2,93	34				
Hendrik-Ido-Ambacht	815	45	5,5	160	19,5	500	61,5	110	13,6	6,11	0,37	6	1,08	18	3,61	59	1,05	17				
Hillegom	960	95	10,1	160	16,6	570	59,6	130	13,6	6,27	0,33	5	1,18	19	3,54	56	1,22	20				
Jacobsouwde	625	160	25,8	125	20,4	270	43,1	70	10,8	2,34	0,16	7	0,47	20	1,05	45	0,66	28				
Katwijk	1 365	65	4,8	300	22,0	805	59,0	195	14,2	14,01	0,12	1	3,43	24	5,44	39	5,02	36				
Korendijk	525	130	24,7	100	19,6	230	44,1	60	11,6	1,48	0,06	4	0,39	26	0,64	43	0,39	26				
Krimpen aan den IJssel	1 105	10	1,1	210	19,1	745	67,3	135	12,4	8,53	.	.	2,50	29	4,24	50	1,78	21				
Leerdam	905	120	13,2	170	18,6	505	55,7	115	12,6	7,51	0,07	1	2,35	31	3,30	44	1,78	24				
Leiden	4 890	35	0,7	875	17,9	2 965	60,6	1 015	20,7	57,66	0,05	0	8,29	14	20,17	35	29,16	51				
Leiderdorp	1 030	25	2,6	185	18,0	635	61,9	180	17,5	10,76	.	.	1,65	15	3,60	33	5,50	51				
Leidschendam-Voorburg	2 855	140	4,9	380	13,3	1 760	61,6	575	20,1	30,74	0,28	1	3,52	11	14,74	48	12,20	40				
Liemeeer	410	185	44,9	75	18,7	115	27,6	35	8,8	2,17	x	x	0,24	11	0,58	27	x	x				
De Lier	700	220	31,5	145	20,6	280	39,6	60	8,4	4,89	0,97	20	1,32	27	2,08	43	0,52	11				
Liesveld	560	145	25,6	125	22,4	235	41,9	55	10,1	3,55	0,04	1	1,43	40	1,79	50	0,29	8				
Lisse	990	90	9,2	135	13,5	640	64,5	125	12,8	9,01	0,26	3	1,15	13	6,14	68	1,46	16				
Maasland	550	155	28,4	95	17,7	245	44,9	50	9,0	5,49	0,89	16	1,26	23	2,22	40	1,13	21				
Maassluis	1 095	60	5,3	185	17,1	680	62,1	170	15,5	7,26	x	x	x	x	3,71	51	2,30	32				
Middelharnis	840	150	17,9	130	15,5	435	51,5	125	15,1	6,30	0,10	2	0,96	15	2,68	42	2,56	41				
Monster	1 310	400	30,6	300	23,1	480	36,7	125	9,6	8,15	1,27	16	1,62	20	2,99	37	2,26	28				
Moordrecht	385	45	11,2	85	21,7	210	54,9	45	12,2	1,48	0,05	3	0,50	34	0,55	37	0,38	26				
Naaldwijk	2 200	755	34,4	320	14,5	930	42,4	190	8,8	17,08	2,86	17	1,75	10	9,89	58	2,56	15				
Nederlek	695	80	11,4	170	24,5	355	51,2	90	12,8	3,66	0,07	2	1,01	28	1,95	53	0,63	17				
Nieuw-Lekkerland	260	35	13,0	70	25,8	125	47,9	35	13,3	2,00	0,02	1	1,19	60	0,42	21	0,37	18				
Nieuwerkerk aan den IJssel	930	105	11,1	140	15,2	550	59,4	135	14,3	6,42	0,39	6	1,27	20	3,84	60	0,93	14				
Nieuwkoop	625	80	12,5	175	27,7	290	46,6	80	13,2	2,58	0,06	2	0,81	31	1,20	46	0,52	20				

8. Sociale zekerheid, 31 december 2003

	Uitkeringen algemene bijstand (ABW)					Uitkeringen arbeidsongeschiktheid (AO)						Uitkeringen werkloosheid								
	totaal		w.o. 15-64 jaar			totaal		WAO-uitkeringen		Wajong-uitkeringen		WAZ-uitkeringen		WW-uitkeringen			IOAW- en IOAZ-uitkeringen			
	abs.	rel. ¹⁾	totaal	mannen	vrouwen	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
Ter Aar	40	12	40	20	20	290	47	240	39	30	5	30	5	70	11	50	30	10	10	-
Alblasserdam	230	32	220	90	130	770	66	650	56	90	8	20	2	240	21	140	100	40	30	0
Albrandswaard	130	18	130	40	90	860	66	660	50	150	11	50	4	220	17	120	100	30	30	0
Alkemade	70	13	60	20	50	520	53	410	42	50	5	70	7	110	11	60	50	10	10	0
Alphen aan den Rijn	950	33	840	310	530	3 420	70	2 570	53	760	16	90	2	1 050	21	590	460	50	50	10
Barendrecht	170	12	160	60	100	1 410	57	1 100	44	220	9	90	4	480	19	250	230	40	40	0
Bergambacht	40	11	30	10	20	310	51	250	41	30	5	30	5	70	12	40	30	10	10	0
Bergschenhoek	90	16	80	30	50	520	50	430	41	30	3	50	5	170	16	80	90	10	10	0
Berkel en Rodenrijs	130	20	130	60	70	630	54	490	42	100	9	40	3	170	15	90	70	20	20	0
Bernisse	60	12	60	20	50	420	48	350	40	30	3	40	5	140	16	90	50	20	20	0
Binnenmaas	80	10	80	30	60	670	51	570	43	50	4	50	4	240	18	130	110	30	30	0
Bleiswijk	70	18	70	40	30	320	45	260	37	30	4	40	6	120	17	70	50	10	10	0
Bodegraven	150	20	130	70	70	830	64	640	49	130	10	60	5	200	15	130	70	10	10	0
Boskoop	140	23	130	60	70	520	51	400	39	50	5	70	7	140	14	90	50	20	20	-
Brielle	140	21	140	50	90	650	60	550	50	60	6	40	4	240	22	150	100	20	20	0
Capelle aan den IJssel	1 770	62	1 630	580	1 050	3 030	68	2 520	57	400	9	110	2	1 160	26	630	530	90	80	10
Cromstrijen	90	17	90	30	60	500	56	400	44	60	7	50	6	170	19	100	60	20	20	0
Delft	2 880	57	2 710	1 240	1 470	4 550	66	3 830	56	620	9	110	2	1 320	19	820	510	80	60	20
Dirksland	40	13	40	20	20	360	67	280	52	50	9	20	4	80	15	60	30	20	20	-
Dordrecht	4 570	86	4 240	1 790	2 460	6 160	77	5 220	65	780	10	170	2	2 180	27	1 290	890	170	150	30
Giessenlanden	50	9	50	20	40	510	53	410	43	70	7	40	4	120	12	70	50	10	10	0
Goedereede	60	14	60	20	40	430	56	310	41	50	7	70	9	100	13	60	40	20	20	0
Gorinchem	650	43	590	250	350	2 090	90	1 700	73	340	15	50	2	530	23	310	230	40	30	0
Gouda	1 820	60	1 680	750	930	3 550	74	2 920	61	510	11	110	2	1 030	21	620	410	80	70	10
Graafstroom	20	6	20	0	20	250	40	200	32	20	3	30	5	40	6	30	10	10	10	0
's-Gravendeel	60	17	60	20	40	300	49	230	37	30	5	30	5	80	13	40	30	10	10	0
's-Gravenhage	22 110	95	20 190	8 810	11 390	26 440	82	22 660	70	3 030	9	750	2	8 440	26	4 860	3 570	500	360	140
's-Gravenzande	130	18	130	40	90	740	56	560	43	70	5	110	8	150	11	70	70	20	20	0
Hardinxveld-Giessendam	70	11	70	20	40	590	51	500	43	70	6	20	2	110	10	70	40	10	10	0
Hellevoetsluis	780	48	730	230	510	1 870	66	1 580	56	200	7	80	3	620	22	360	260	70	70	0
Hendrik-Ido-Ambacht	140	16	130	60	70	750	50	650	43	70	5	40	3	220	15	130	90	30	30	-
Hillegom	140	16	120	50	80	1 200	87	1 010	73	130	9	60	4	300	22	160	140	10	10	0
Jacobswoude	40	10	40	10	30	370	50	310	42	30	4	30	4	100	14	60	50	10	10	-
Katwijk	330	21	310	120	190	1 900	68	1 470	53	340	12	90	3	360	13	260	90	30	20	0
Korendijk	70	17	70	30	40	390	53	300	41	40	5	40	5	110	15	60	50	20	20	0
Krimpen aan den IJssel	340	30	320	110	210	1 030	55	830	44	140	7	60	3	380	20	230	150	30	20	10
Leerdam	270	33	250	100	150	1 380	99	1 130	81	200	14	50	4	350	25	200	150	20	20	0
Leiden	3 250	53	3 050	1 170	1 890	5 740	66	4 750	55	830	10	160	2	1 810	21	1 060	750	110	70	40
Leiderdorp	250	22	230	90	140	1 200	70	990	58	150	9	60	3	340	20	190	160	20	10	10
Leidschendam-Voorburg	1 500	44	1 400	600	810	3 400	71	2 860	60	400	8	140	3	920	19	520	410	60	50	10
Liemeer	20	9	20	10	10	630	132	180	38	420	88	40	8	50	11	30	10	0	0	-
De Lier	60	14	60	20	40	390	53	290	39	50	7	60	8	80	11	40	40	10	10	-
Liesveld	40	12	40	10	30	280	44	240	37	20	3	10	2	70	11	40	30	10	10	0
Lisse	110	12	110	50	60	970	66	820	56	100	7	60	4	260	18	150	110	20	10	0
Maasland	20	8	20	10	10	180	42	130	30	10	2	30	7	50	12	30	20	10	10	0
Maassluis	720	52	660	300	360	1 670	74	1 400	62	200	9	70	3	540	24	320	220	70	70	0
Middelharnis	100	15	100	40	60	940	83	580	51	310	27	50	4	170	15	100	70	50	40	0
Monster	130	17	120	60	60	1 290	96	700	52	480	36	110	8	150	11	100	50	20	20	0
Moordrecht	90	30	80	40	40	330	61	270	50	40	7	20	4	100	19	70	40	10	10	-
Naaldwijk	190	17	170	70	100	1 160	60	870	45	140	7	160	8	220	11	130	90	20	20	0
Nederlek	120	20	110	40	80	500	51	420	43	50	5	40	4	160	16	90	70	20	20	0
Nieuw-Lekkerland	60	19	50	20	30	280	46	240	39	30	5	10	2	60	10	30	30	0	0	0
Nieuwerkerk aan den IJssel	210	25	200	70	130	820	53	660	43	100	7	60	4	240	16	130	110	20	20	0
Nieuwkoop	70	17	70	20	40	430	58	360	48	40	5	30	4	120	16	70	40	0	0	0
Noordwijk	170	17	160	80	80	1 700	100	950	56	660	39	90	5	280	17	180	110	30	30	0

8. Sociale zekerheid, 31 december 2003 (slot)

	Uitkeringen algemene bijstand (ABW)					Uitkeringen arbeidsongeschiktheid (AO)						Uitkeringen werkloosheid								
	totaal		w.o. 15-64 jaar			totaal		WAO-uitkeringen		Wajong-uitkeringen		WAZ-uitkeringen		WW-uitkeringen				IOAW- en IOAZ-uitkeringen		
	abs.	rel. ¹⁾	totaal	mannen	vrouwen	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	abs.	rel. ²⁾	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
Noordwijkerhout	70	12	70	20	40	960	96	680	68	190	19	90	9	140	14	90	50	10	10	-
Oegstgeest	140	16	140	60	80	810	60	620	46	150	11	50	4	220	16	120	90	10	10	0
Oostflakkee	70	17	70	30	40	510	74	410	60	60	9	40	6	150	22	100	50	40	40	-
Oud-Beijerland	210	24	210	70	140	850	54	650	41	150	10	50	3	260	17	130	130	30	30	0
Ouderkerk	30	10	30	20	10	280	52	230	43	30	6	20	4	70	13	40	30	10	10	0
Papendrecht	390	31	360	120	240	1 260	61	1 050	51	150	7	50	2	410	20	250	160	30	30	0
Pijnacker-Nootdorp	210	16	210	60	150	1 460	59	910	37	450	18	100	4	320	13	190	140	30	20	10
Reeuwijk	60	12	60	30	30	400	48	320	38	40	5	40	5	120	14	70	50	0	0	-
Ridderkerk	590	30	570	190	380	1 840	61	1 570	52	190	6	90	3	650	21	380	270	110	100	10
Rijnsburg	80	15	70	20	50	520	52	390	39	70	7	60	6	90	9	50	40	10	0	0
Rijnwoude	80	11	80	30	50	640	50	540	42	50	4	50	4	180	14	100	80	20	10	0
Rijswijk	1 120	47	1 070	380	690	2 450	80	2 110	69	230	7	110	4	670	22	380	290	60	50	10
Rotterdam	42 030	139	38 820	17 270	21 550	29 460	72	25 000	61	3 730	9	730	2	13 570	33	8 350	5 210	1 400	1 260	140
Rozenburg	190	33	180	60	120	610	67	540	59	50	5	20	2	230	25	130	100	40	40	-
Sassenheim	80	13	80	30	50	600	61	480	49	90	9	30	3	170	17	100	70	10	0	0
Schiedam	2 650	76	2 500	1 050	1 450	3 810	75	3 280	65	440	9	90	2	1 510	30	910	610	130	110	20
Schipluiden	40	10	30	20	10	330	45	260	35	30	4	40	5	70	10	50	30	0	0	-
Schoonhoven	160	31	150	70	80	540	64	450	53	60	7	20	2	150	18	80	70	20	20	0
Sliedrecht	290	30	270	100	180	1 390	90	880	57	470	30	40	3	240	15	140	100	30	20	0
Spijkernisse	2 050	65	1 950	620	1 330	3 770	71	3 130	59	560	11	80	2	1 360	26	740	620	150	140	10
Strijen	60	16	60	20	40	370	58	290	46	50	8	30	5	90	14	50	40	10	10	0
Valkenburg	10	7	10	0	10	120	47	100	39	10	4	10	4	30	12	20	10	-	-	-
Vlaardingen	2 300	67	2 180	920	1 260	3 570	73	3 020	62	450	9	110	2	1 370	28	790	580	160	140	20
Vlist	40	11	40	20	20	360	56	250	39	70	11	40	6	90	14	50	40	10	10	-
Voorhout	40	8	30	20	20	520	54	370	38	80	8	60	6	110	11	60	40	10	0	0
Voorschoten	250	26	240	110	130	810	57	670	47	100	7	40	3	240	17	150	100	10	10	0
Waddinxveen	230	22	210	70	140	1 080	61	800	45	230	13	50	3	310	18	180	130	30	20	10
Warmond	30	15	30	10	20	190	59	160	50	20	6	10	3	40	13	20	20	-	-	-
Wassenaar	230	21	210	80	130	830	54	650	42	110	7	70	5	200	13	120	70	10	10	10
Wateringen	110	17	110	50	60	660	60	500	45	70	6	90	8	130	12	70	60	10	10	0
Westvoorne	80	14	80	30	50	560	60	450	48	50	5	70	8	150	16	80	70	30	30	0
Zederik	50	10	50	20	30	490	55	400	45	50	6	50	6	90	10	50	40	10	10	0
Zevenhuizen-Moerkapelle	50	14	50	20	30	390	59	280	43	70	11	40	6	80	12	50	40	10	10	0
Zoetermeer	2 450	53	2 250	740	1 510	5 660	71	4 940	62	570	7	150	2	1 770	22	950	820	90	70	20
Zoeterwoude	30	10	30	10	20	550	96	230	40	300	52	30	5	60	10	30	20	0	0	0
Zwijndrecht	780	41	720	260	460	1 980	66	1 680	56	200	7	100	3	680	23	420	260	70	60	10
Groningen	16 630	63	16 200	7 800	8 400	36 180	92	27 140	69	6 840	17	2 190	6	12 920	33	8 320	4 600	720	650	70
Friesland	12 570	46	12 250	5 410	6 840	36 360	85	26 230	62	6 940	16	3 190	7	14 560	34	8 880	5 670	910	840	70
Drenthe	7 770	39	7 570	3 330	4 230	31 920	101	24 370	77	5 170	16	2 380	8	10 760	34	6 490	4 260	590	550	40
Noord-Nederland	36 970	50	36 020	16 550	19 480	104 460	92	77 740	68	18 950	17	7 760	7	38 230	34	23 700	14 530	2 220	2 040	180
Overijssel	19 780	44	18 560	8 240	10 320	69 840	95	54 250	74	11 120	15	4 480	6	17 770	24	10 750	7 020	1 190	1 110	80
Flevoland	7 540	55	7 030	2 510	4 520	21 280	87	17 960	73	2 230	9	1 080	4	6 360	26	3 400	2 950	190	150	40
Geelderland	32 760	41	31 200	13 210	17 990	114 700	87	89 150	68	18 580	14	6 970	5	31 390	24	18 600	12 790	1 960	1 770	190
Oost-Nederland	60 090	43	56 800	23 960	32 840	205 810	90	161 360	70	31 930	14	12 530	5	55 510	24	32 740	22 770	3 340	3 030	310
Utrecht	19 880	40	18 250	8 150	10 090	65 760	83	53 300	67	9 690	12	2 770	3	17 430	22	9 830	7 610	800	670	130
Noord-Holland	69 820	59	64 250	28 030	36 220	169 140	95	141 230	80	19 320	11	8 590	5	43 280	24	24 160	19 130	2 480	2 110	370
Zuid-Holland	103 310	67	95 660	40 460	55 200	163 050	70	133 530	57	22 690	10	6 830	3	53 190	23	31 290	21 900	4 660	4 050	610
Zeeland	5 610	35	5 310	2 070	3 240	19 150	78	14 750	60	3 040	12	1 360	6	5 600	23	3 430	2 170	490	440	60
West-Nederland	198 620	59	183 460	78 700	104 750	417 100	81	342 810	67	54 740	11	19 560	4	119 510	23	68 700	50 800	8 430	7 270	1 170
Noord-Brabant	39 170	39	36 580	15 500	21 080	142 030	87	113 670	70	18 710	11	9 660	6	46 490	28	27 170	19 320	3 120	2 840	270
Limburg	23 850	49	22 850	10 360	12 480	86 240	112	68 050	88	12 260	16	5 930	8	25 090	33	14 810	10 280	1 600	1 470	140
Zuid-Nederland	63 020	43	59 430	25 870	33 560	228 280	95	181 720	76	30 970	13	15 590	6	71 580	30	41 980	29 590	4 720	4 310	410
Nederland	358 690	51	335 700	145 080	190 620	959 150	87	766 530	70	137 050	12	55 570	5	286 630	26	168 420	118 190	18 710	16 650	2 060

9. Wonen, 2004

	Woonruimtenvoorraad, 1 januari				Nieuwbouwwoningen					Waarde onroerende zaken*		
	voorraad woningen	saldo vermeer- dering woningen in 2004	voorraad wooneenheden	recreatie- woningen	nieuwbouw- woningen	eigendomsverhouding		woningtype		woningen	niet-woningen	gemiddelde woningwaarde
						koop- woningen	huur- woningen	eengezins- woningen	meergezins- woningen			
	<i>rel.</i>				<i>%</i>					<i>mln euro</i>		<i>1 000 euro</i>
Ter Aar	3 249	9,2	–	6	35	100,0	–	22,9	77,1	550	139	179
Alblasserdam	7 355	16,6	–	1	139	55,4	44,6	46,0	54,0	897	258	120
Albrandswaard	7 826	53,8	–	–	425	71,5	28,5	61,9	38,1	1 275	335	157
Alkemade	5 284	8,1	51	269	61	100,0	–	100,0	–	989	238	181
Alphen aan den Rijn	28 267	7,7	54	6	227	95,6	4,4	70,9	29,1	3 787	1 352	135
Barendrecht	14 469	58,2	–	–	872	79,0	21,0	57,1	42,9	2 383	617	159
Bergambacht	3 597	2,8	12	–	22	86,4	13,6	45,5	54,5	645	184	185
Bergschenhoek	5 753	25,6	–	–	152	68,4	31,6	12,5	87,5	1 064	168	187
Berkel en Rodenrijs	6 682	62,1	–	–	433	91,7	8,3	82,0	18,0	1 061	323	158
Bernisse	5 093	5,5	–	–	32	100,0	–	100,0	–	716	136	144
Binnenmaas	7 828	22,9	–	31	187	60,4	39,6	100,0	–	1 177	292	151
Bleiswijk	3 745	12,6	–	7	52	100,0	–	100,0	–	627	271	167
Bodegraven	7 132	3,1	–	–	23	100,0	–	34,8	65,2	1 137	349	159
Boskoop	6 053	3	29	–	14	100,0	–	100,0	–	934	132	156
Brielle	6 713	16,8	10	31	113	64,6	35,4	100,0	–	958	202	142
Capelle aan den IJssel	28 871	2,3	–	–	149	100,0	–	75,8	24,2	3 438	982	119
Cromstrijen	5 111	0,8	–	200	6	100,0	–	100,0	–	751	196	144
Delft	42 867	–5,9	4 982	–	52	61,5	38,5	55,8	44,2	5 025	1 865	115
Dirksland	3 189	0,3	–	338	1	100,0	–	100,0	–	406	109	120
Dordrecht	52 229	4,5	642	16	347	81,6	18,4	57,1	42,9	5 476	2 136	102
Giessenlanden	5 379	3,2	–	101	24	100,0	–	100,0	–	949	205	178
Goedereede	4 479	6,3	–	2 469	40	100,0	–	100,0	–	947	182	160
Gorinchem	15 096	2,2	114	–	30	100,0	–	100,0	–	1 745	726	120
Gouda	30 139	0,4	37	–	13	100,0	–	100,0	–	3 870	1 221	129
Graafland	3 294	1,2	–	2	14	100,0	–	100,0	–	528	175	180
's-Gravendeel	3 619	–0,8	–	–	–	–	–	–	–	453	136	128
's-Gravenhage	228 240	6,4	5 033	203	2 319	72,8	27,2	58,4	41,6	23 661	11 350	102
Hardinxveld-Giessendam	6 584	–2,1	–	1	20	85,0	15,0	100,0	–	901	269	137
Hellevoetsluis	16 156	3,3	–	623	60	100,0	–	26,7	73,3	2 146	355	128
Hendrik-Ido-Ambacht	8 749	40,1	–	–	351	72,4	27,6	88,0	12,0	1 246	205	135
Hillegom	8 426	–2,5	–	–	8	100,0	–	100,0	–	1 349	311	159
Jacobswoude	4 017	0,5	–	60	27	100,0	–	100,0	–	771	124	196
Katwijk	15 978	11,7	5	–	188	100,0	–	63,3	36,7	2 613	595	160
Korendijk	4 218	3,6	–	–	15	100,0	–	80,0	20,0	573	107	141
Krimpen aan den IJssel	11 326	8,7	–	–	93	100,0	–	7,5	92,5	1 606	339	141
Leerdam	8 000	5,9	1	1	44	100,0	–	95,5	4,5	1 020	251	130
Leiden	50 549	2,4	5 008	–	90	90,0	10,0	63,3	36,7	6 653	2 498	129
Leiderdorp	11 087	–2,3	121	–	2	100,0	–	100,0	–	1 758	342	158
Leidschendam-Voorburg	34 518	8,5	318	3	417	89,0	11,0	72,2	27,8	4 946	999	141
Liemeer	2 304	2,2	–	298	14	92,9	7,1	100,0	–	407	106	167
Liesveld	3 513	8,8	–	–	36	83,3	16,7	83,3	16,7	521	148	148
Lisse	9 015	12,6	–	–	116	50,0	50,0	100,0	–	1 453	491	157
Maassluis	14 103	–17,3	–	–	79	100,0	–	1,3	98,7	1 652	302	115
Middelharnis	6 720	3,7	–	194	30	43,3	56,7	100,0	–	829	273	121
Midden-Delfland	6 300	20,2	21	–	134	89,6	10,4	73,9	26,1	1 126	243	178
Moordrecht	2 927	12,3	–	170	35	100,0	–	100,0	–	449	88	154
Nederlek	5 878	5,3	–	3	27	100,0	–	29,6	70,4	854	169	146
Nieuw-Lekkerland	3 232	20,7	–	–	73	100,0	–	100,0	–	420	101	128
Nieuwerkerk aan den IJssel	8 311	3,6	–	–	30	100,0	–	100,0	–	1 282	271	152
Nieuwkoop	4 136	23,2	14	31	102	91,2	8,8	100,0	–	819	154	201
Noordwijk	10 287	18,9	189	1 341	196	87,8	12,2	60,2	39,8	2 211	578	205
Noordwijkerhout	5 650	14	–	402	81	16,0	84,0	100,0	–	1 058	288	180
Oegstgeest	8 557	16,4	220	–	134	100,0	–	47,8	52,2	1 792	227	205
Oostflakkee	4 004	0,5	–	321	30	66,7	33,3	86,7	13,3	492	127	118
Oud-Beijerland	9 059	17,8	60	–	162	85,2	14,8	100,0	–	1 265	406	138

9. Wonen, 2004 (slot)

	Woonruimtenvoorraad, 1 januari				Nieuwbouwwoningen				Waarde onroerende zaken*			
	voorraad woningen	saldo vermeer- dering woningen in 2004	voorraad wooneenheden	recreatie- woningen	nieuwbouw- woningen	eigendomsverhouding		woningtype		woningen	niet-woningen	gemiddelde woningwaarde
		<i>rel.</i>				koop- woningen	huur- woningen	eengezins- woningen	meergezins- woningen	<i>mln euro</i>		<i>1 000 euro</i>
Ouderkerk	3 037	2,6	–	–	14	100,0	–	50,0	50,0	437	120	149
Papendrecht	12 463	39,3	–	3	534	93,4	6,6	71,3	28,7	1 648	358	130
Pijnacker-Nootdorp	14 145	63,1	6	1	896	76,3	23,7	61,2	38,8	2 422	564	167
Reeuwijk	4 902	13,9	–	361	69	37,7	62,3	55,1	44,9	1 045	194	209
Ridderkerk	19 688	–9,3	–	–	39	100,0	–	100,0	–	2 305	670	117
Rijnsburg	5 436	–0,9	–	–	4	100,0	–	100,0	–	943	234	176
Rijnwoude	7 133	2,9	3	–	26	57,7	42,3	57,7	42,3	1 112	264	162
Rijswijk	23 968	–2,7	50	–	6	100,0	–	100,0	–	2 914	1 342	120
Rotterdam	286 287	–0,7	6 914	807	2 070	77,2	22,8	54,8	45,2	24 988	22 248	85
Rozenburg	5 713	–	–	–	–	–	–	–	–	594	69	103
Sassenheim	6 079	11,8	–	–	80	95,0	5,0	81,3	18,8	1 065	295	171
Schiedam	35 513	–18,4	24	–	175	100,0	–	90,9	9,1	3 202	1 101	90
Schoonhoven	4 960	13,7	12	–	58	74,1	25,9	72,4	27,6	667	134	136
Sliedrecht	9 755	9,1	–	–	88	100,0	–	94,3	5,7	1 110	389	114
Spijkenisse	31 314	8,3	–	–	282	73,8	26,2	20,2	79,8	3 182	694	102
Strijen	3 723	0,5	2	–	5	100,0	–	100,0	–	481	144	133
Valkenburg	1 328	37,7	–	–	50	100,0	–	6,0	94,0	231	144	147
Vlaardingen	34 455	–5,7	86	–	14	100,0	–	–	100,0	3 443	864	99
Vlist	3 660	1,9	–	5	7	100,0	–	100,0	–	651	160	189
Voorhout	5 317	18,4	4	–	99	41,4	58,6	81,8	18,2	978	148	186
Voorschoten	9 603	20,9	10	–	202	100,0	–	100,0	–	1 809	214	185
Waddinxveen	10 287	1	–	–	14	100,0	–	100,0	–	1 487	584	144
Warmond	1 951	1	7	86	4	100,0	–	100,0	–	430	121	222
Wassenaar	11 608	2	4	410	26	100,0	–	30,8	69,2	3 669	453	323
Westland	37 622	13,7	81	91	555	90,5	9,5	76,8	23,2	5 575	2 317	151
Westvoorne	6 053	1,2	–	1 975	10	100,0	–	100,0	–	1 200	162	203
Zederik	4 783	8,8	–	138	42	100,0	–	100,0	–	745	194	161
Zevenhuizen-Moerkapelle	3 671	17,7	5	182	77	100,0	–	100,0	–	615	185	170
Zoetermeer	47 740	20,9	–	–	997	52,8	47,2	62,2	37,8	6 202	1 673	133
Zoeterwoude	3 082	2,6	–	–	11	100,0	–	27,3	72,7	551	371	180
Zwijndrecht	19 259	0,1	–	–	3	100,0	–	100,0	–	2 368	666	122
Groningen	247 233	1,4	16 043	1 791	1 540	77,5	22,5	91,8	8,2	22 106	10 512	89
Friesland	269 378	8,7	517	7 224	3 010	75,1	24,9	86,3	13,7	27 407	9 783	102
Drenthe	197 427	9	705	7 477	2 193	83,1	16,9	90,8	9,2	23 254	7 568	118
Noord-Nederland	714 038	6,3	17 265	16 492	6 743	78,3	21,7	89,0	11,0	72 767	27 863	102
Overijssel	438 571	9,3	5 811	7 332	4 645	81,0	19,0	86,0	14,0	53 301	18 687	122
Flevoland	137 630	16,5	67	2 091	2 351	84,6	15,4	80,4	19,6	16 012	5 851	118
Gelderland	769 602	9	14 377	13 998	7 921	78,1	21,9	77,7	22,3	113 358	33 112	147
Oost-Nederland	1 345 803	9,9	20 255	23 421	14 917	80,1	19,9	80,7	19,3	182 671	57 650	136
Utrecht	472 013	9,4	8 600	3 433	4 897	86,6	13,4	81,0	19,0	76 652	24 424	161
Noord-Holland	1 157 773	7,2	20 061	14 369	8 896	72,7	27,3	71,7	28,3	170 693	61 477	146
Zuid-Holland	1 499 698	6	24 129	11 188	14 833	78,9	21,1	65,1	34,9	185 730	71 719	122
Zeeland	166 833	7,5	600	11 078	1 485	84,6	15,4	81,3	18,7	18 233	7 130	103
West-Nederland	3 296 317	7	53 390	40 068	30 111	78,6	21,4	70,4	29,6	451 308	164 750	135
Noord-Brabant	969 432	9,4	14 582	6 490	10 279	74,1	25,9	69,4	30,6	142 131	48 690	148
Limburg	483 991	5,2	5 689	6 967	3 264	81,8	18,2	78,9	21,1	63 928	20 853	133
Zuid-Nederland	1 453 423	8	20 271	13 457	13 543	76,0	24,0	71,7	28,3	206 059	69 542	143
Nederland	6 809 581	7,7	111 181	93 438	65 314	78,4	21,6	75,0	25,0	912 805	319 805	134

10. Onderwijs

	Leerlingen/studenten, 2003/04							Geslaagden/afgestudeerden, 2002/03				
	basis- onderwijs	speciaal basis- onderwijs	expertise- centra	voortgezet onderwijs	beroeps- opleidende leerweg	beroeps- begeleidende leerweg	hoger beroeps- onderwijs (vol- en deeltijd)	wetenschappelijk onderwijs (vol- en deeltijd)	voortgezet onderwijs	beroeps- opleidende leerweg	beroeps- begeleidende leerweg	hoger beroeps- onderwijs (vol- en deeltijd)
Ter Aar	920	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alblasserdam	2 040	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Albrandswaard	1 950	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alkemade	1 580	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alphen aan den Rijn	7 140	350	360	6 290	-	-	-	1 140	-	-	-	-
Barendrecht	4 170	190	570	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergambacht	940	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergschenhoek	2 010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Berkel en Rodenrijs	2 020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bernisse	1 080	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Binnenmaas	1 840	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bleiswijk	1 240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bodegraven	2 030	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Boskoop	1 770	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brielle	1 540	170	100	1 380	-	-	-	250	-	-	-	-
Capelle aan den IJssel	6 390	430	-	5 800	-	-	-	1 170	-	-	-	-
Cromstrijen	1 250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Delft	7 630	340	350	7 410	-	-	970	1 330	-	-	210	1 520
Dirksland	910	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dordrecht	11 400	390	220	6 210	4 620	4 070	-	950	1 290	1 460	-	-
Giessenlanden	1 470	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Goedereede	1 130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorinchem	3 530	500	100	6 280	-	-	-	1 160	-	-	-	-
Gouda	7 580	660	200	10 010	270	480	1 300	1 800	80	170	280	-
Graafstroom	1 250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
's-Gravendeel	680	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
's-Gravenhage	40 680	1 210	1 580	21 430	11 880	5 820	20 250	2 770	2 650	2 340	3 410	-
's-Gravenzande	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hardinxveld-Giessendam	2 010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hellevoetsluis	3 990	140	-	1 660	-	-	-	280	-	-	-	-
Hendrik-Ido-Ambacht	2 560	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hillegom	1 790	130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jacobswoude	1 140	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Katwijk	4 380	150	100	2 610	-	-	-	380	-	-	-	-
Korendijk	1 220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krimpen aan den IJssel	2 910	-	-	1 120	-	-	-	130	-	-	-	-
Leerdam	2 350	-	-	1 360	-	-	-	330	-	-	-	-
Leiden	8 830	580	940	10 460	3 880	3 340	4 570	1 580	940	1 290	840	1 880
Leiderdorp	2 990	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leidschendam-Voorburg	6 110	150	-	5 320	1 960	1 820	-	840	-	-	-	-
Liemeer	670	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
De Lier	-	-	-	-	-	-	-	-	170	70	-	-
Liesveld	1 150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lisse	2 460	260	-	2 300	-	-	-	430	-	-	-	-
Maasland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maassluis	2 930	120	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Middelharnis	1 810	130	-	2 620	-	-	-	530	-	-	-	-
Midden-Delfland	2 250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moordrecht	910	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Naaldwijk	-	-	-	-	-	-	-	1 090	-	-	-	-
Nederlek	1 430	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nieuw-Lekkerland	1 250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nieuwerkerk aan den IJssel	2 390	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nieuwkoop	1 260	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

10. Onderwijs (slot)

	Leerlingen/studenten, 2003/04								Geslaagden/afgestudeerden, 2002/03				
	basis- onderwijs	speciaal basis- onderwijs	expertise- centra	voortgezet onderwijs	beroeps- opleidende leerweg	beroeps- begeleidende leerweg	hoger beroeps- onderwijs (vol- en deeltijd)	wetenschappelijk onderwijs (vol- en deeltijd)	voortgezet onderwijs	beroeps- opleidende leerweg	beroeps- begeleidende leerweg	hoger beroeps- onderwijs (vol- en deeltijd)	wetenschappelijk onderwijs (vol- en deeltijd)
Noordwijk	2 050	—	170	970	—	—	—	—	160	—	—	—	—
Noordwijkerhout	1 610	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oegstgeest	2 500	—	210	1 300	—	—	—	—	160	—	—	—	—
Oostflakkee	950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oud-Beijerland	2 460	270	100	3 240	—	—	—	—	520	—	—	—	—
Ouderkerk	770	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Papendrecht	3 020	250	—	3 440	—	—	—	—	610	—	—	—	—
Pijnacker-Nootdorp	4 680	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Reeuwijk	1 310	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ridderkerk	4 050	220	—	6 030	—	—	—	—	880	—	—	—	—
Rijnsburg	1 350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rijnwoude	1 970	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rijswijk	3 460	250	360	3 300	—	—	—	—	500	—	240	—	—
Rotterdam	52 320	1 620	3 290	37 690	33 400	13 220	34 380	16 960	6 070	6 810	4 920	5 330	1 820
Rozenburg	1 140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sassenheim	1 400	—	—	1 150	—	—	—	—	180	—	—	—	—
Schiedam	7 310	190	—	2 890	—	—	—	—	360	—	—	—	—
Schipluiden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schoonhoven	1 210	—	—	1 850	—	—	—	—	320	—	—	—	—
Sliedrecht	2 370	—	200	580	—	—	—	—	110	—	—	—	—
Spijkernisse	7 440	330	—	8 050	—	—	—	—	1 420	—	—	—	—
Strijen	880	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valkenburg	570	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vlaardingen	6 090	230	170	6 400	—	—	—	—	1 160	—	—	—	—
Vlist	1 110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorhout	1 890	—	—	2 570	—	—	—	—	460	—	—	—	—
Voorschoten	2 420	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Waddinxveen	2 650	—	—	1 830	—	—	—	—	270	—	—	—	—
Warmond	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wassenaar	2 160	—	—	2 780	—	—	—	—	390	—	—	—	—
Wateringen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Westland	10 350	540	—	6 290	570	260	—	—	—	—	—	—	—
Westvoorne	1 290	—	240	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zederik	1 550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zevenhuizen-Moerkapelle	1 240	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zoetermeer	11 460	530	400	8 710	6 860	3 000	—	—	1 510	1 630	970	—	—
Zoeterwoude	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zwijndrecht	4 390	140	—	1 550	—	—	—	—	320	—	—	—	—
Groningen	49 700	1 450	2 400	37 140	19 350	7 450	18 160	20 930	6 290	4 450	2 840	3 370	2 540
Friesland	62 520	2 240	2 180	36 380	18 700	4 550	16 500	—	7 120	4 520	1 970	3 020	—
Drenthe	47 110	1 380	820	21 820	5 670	2 850	2 270	—	4 000	1 410	1 130	370	—
Noord-Nederland	159 330	5 060	5 400	95 340	43 710	14 860	36 940	20 930	17 410	10 380	5 940	6 760	2 540
Overijssel	109 510	4 090	4 690	69 970	28 730	14 580	33 780	6 990	12 990	6 990	5 360	6 330	750
Flevoland	42 420	1 580	710	19 070	3 340	1 140	1 200	—	3 270	830	280	200	—
Gelderland	193 440	6 000	7 950	111 670	36 640	18 250	30 010	20 340	19 170	8 340	6 480	5 440	2 850
Oost-Nederland	345 360	11 660	13 350	200 700	68 720	33 960	64 990	27 330	35 430	16 160	12 120	11 970	3 600
Utrecht	112 820	3 310	4 330	74 530	27 640	16 900	36 310	24 630	12 630	6 320	7 010	6 800	2 730
Noord-Holland	235 400	8 290	8 080	138 840	41 060	20 760	55 820	38 460	21 940	9 870	7 180	9 630	4 760
Zuid-Holland	327 520	10 470	9 730	192 890	63 430	32 010	61 470	46 960	31 530	13 570	11 210	10 300	5 210
Zeeland	36 360	1 080	850	21 100	7 670	3 330	4 360	—	3 930	1 930	1 240	1 010	—
West-Nederland	712 090	23 150	22 980	427 370	139 800	73 000	157 950	110 050	70 030	31 700	26 650	27 730	12 700
Noord-Brabant	231 370	8 110	8 770	138 870	45 300	30 320	57 840	18 020	23 890	10 330	10 760	11 560	1 950
Limburg	99 570	3 520	3 550	62 500	19 440	9 670	16 770	11 270	11 310	4 400	3 360	3 050	1 690
Zuid-Nederland	330 940	11 630	12 320	201 370	64 740	39 990	74 610	29 290	35 200	14 730	14 110	14 610	3 650
Nederland	1 547 730	51 500	54 050	924 780	316 970	161 810	334 490	187 600	158 160	73 000	58 830	61 110	22 490

11. Vervoermiddelen en verkeersongevallen, 2004

	Vervoermiddelen, 1 januari					Verkeersongevallen		
	personenauto's		bedrijfsauto's	motortweewielers		verkeers- ongevallen	verkeers- doden	verkeers- gewonden
	abs.	rel. ¹⁾	abs.	abs.	rel. ¹⁾			
Ter Aar	3 825	425	868	414	46	6	–	7
Alblasserdam	7 018	382	1 093	394	21	7	–	7
Albrandswaard	8 417	429	1 135	641	33	2	1	3
Alkemade	6 179	427	1 390	427	36	17	–	19
Alphen aan den Rijn	33 434	474	4 896	2 116	30	36	1	39
Barendrecht	16 351	439	2 202	936	25	12	2	11
Bergambacht	3 995	430	865	314	34	3	3	2
Bergschenhoek	7 028	443	1 347	550	35	4	–	4
Berkel en Rodenrijs	7 587	433	1 283	624	36	1	–	1
Bernisse	6 049	477	1 061	534	42	5	–	7
Binnenmaas	9 145	475	1 445	699	36	22	4	23
Bleiswijk	4 918	471	1 067	410	39	3	3	1
Bodegraven	7 722	396	1 855	644	33	23	1	24
Boskoop	6 291	413	1 964	588	39	9	1	8
Brielle	7 450	467	1 069	674	42	4	–	4
Capelle aan den IJssel	26 679	408	2 616	1 389	21	5	–	5
Cromstrijen	5 874	451	1 034	486	37	15	1	15
Delft	30 807	322	3 600	2 115	22	29	2	29
Dirksland	3 502	424	860	362	44	4	–	3
Dordrecht	46 771	391	7 624	2 832	24	50	3	53
Giessenlanden	6 310	439	1 315	508	35	9	–	9
Goedereede	5 110	443	931	338	29	7	1	7
Gorinchem	13 495	390	2 071	790	23	31	5	31
Gouda	57 973	807	11 538	1 947	27	56	1	62
Graafstroom	4 011	414	1 022	324	33	8	1	9
's-Gravendeel	3 820	430	734	310	35	4	–	4
's-Gravenhage	162 863	347	18 188	7 491	16	141	22	143
Hardinxveld-Giessendam	7 227	405	1 565	520	29	9	1	8
Hellevoetsluis	16 887	420	2 047	1 415	35	13	–	15
Hendrik-Ido-Ambacht	9 458	412	1 155	535	23	10	2	9
Hillegom	9 323	453	1 543	855	42	9	–	9
Jacobsvoude	4 875	456	858	498	47	6	1	8
Katwijk	14 152	338	1 898	966	23	19	1	22
Korendijk	4 895	444	832	435	39	6	–	7
Krimpen aan den IJssel	11 712	403	1 214	808	28	5	–	5
Leerdam	7 667	364	1 237	597	28	7	–	8
Leiden	42 122	355	5 407	2 467	21	81	1	87
Leiderdorp	11 118	425	1 082	775	30	16	2	17
Leidschendam-Voorburg	31 625	428	3 315	1 951	26	19	2	20
Liemeer	2 702	403	765	352	52	8	–	8
Liesveld	4 566	470	1 422	366	38	6	–	6
Lisse	9 662	438	1 134	834	38	8	–	8
Maassluis	12 842	391	1 284	707	22	8	–	8
Middelharnis	7 371	422	1 423	603	35	11	1	14
Midden-Delfland	7 673	449	2 114	601	35	9	–	10
Moordrecht	3 105	383	586	320	39	11	1	11
Nederlek	6 149	415	1 210	547	37	14	–	16
Nieuw-Lekkerland	3 358	352	504	236	25	1	–	2
Nieuwerkerk aan den IJssel	9 435	422	1 445	761	34	10	1	9
Nieuwkoop	5 066	457	935	452	41	6	1	5
Noordwijk	10 459	428	1 333	761	31	20	3	17
Noordwijkerhout	6 285	416	1 376	592	39	14	1	17
Oegstgeest	8 705	411	570	457	22	15	1	17
Oostflakkee	4 445	439	807	387	38	9	2	7
Oud-Beijerland	10 081	431	1 240	700	30	13	2	12

11. Vervoermiddelen en verkeersongevallen, 2004 (slot)

	Vervoermiddelen, 1 januari					Verkeersongevallen		
	personenauto's		bedrijfsauto's	motortweewielers		verkeers- ongevallen	verkeers- doden	verkeers- gewonden
	abs.	rel. ¹⁾	abs.	abs.	rel. ¹⁾			
Ouderkerk	3 386	418	711	289	36	5	–	5
Papendrecht	13 086	423	1 487	842	27	16	–	16
Pijnacker-Nootdorp	15 245	404	2 393	1 383	37	8	2	6
Reeuwijk	5 720	445	1 121	440	34	13	4	15
Ridderkerk	19 819	435	2 951	1 225	27	11	4	10
Rijnsburg	5 830	390	1 501	403	27	6	–	6
Rijnwoude	8 297	437	1 881	838	44	8	1	10
Rijswijk	34 624	726	4 242	1 155	24	13	3	10
Rotterdam	195 865	327	27 314	8 215	14	203	22	210
Rozenburg	5 419	411	812	430	33	2	–	1
Sassenheim	6 537	441	1 024	458	31	10	1	15
Schiedam	26 777	354	3 796	1 489	20	13	2	13
Schoonhoven	4 617	375	594	415	34	3	–	3
Sliedrecht	9 435	396	1 378	506	21	8	1	7
Spijkernisse	30 153	401	2 995	2 205	29	14	1	17
Strijen	4 177	449	791	420	45	5	–	5
Valkenburg	1 505	395	452	150	39	3	–	5
Vlaardingen	27 783	375	2 906	1 665	22	14	3	11
Vlist	3 987	407	1 080	394	40	11	–	12
Voorhout	5 943	402	741	485	33	9	–	9
Voorschoten	9 599	427	800	605	27	14	–	15
Waddinxveen	11 215	426	2 222	941	36	25	–	26
Warmond	2 103	423	281	202	41	1	–	4
Wassenaar	12 969	508	1 050	489	19	11	–	11
Westland	42 555	437	9 700	3 182	33	26	4	28
Westvoorne	7 104	498	998	578	41	12	1	12
Zederik	5 729	423	1 785	450	33	6	–	6
Zevenhuizen-Moerkapelle	4 510	442	1 130	368	36	10	1	10
Zoetermeer	45 658	400	3 791	2 885	25	22	–	26
Zoeterwoude	3 572	419	663	341	40	7	–	7
Zwijndrecht	18 403	405	2 445	972	21	13	1	12
Groningen	230 964	402	39 315	19 435	34	376	42	399
Friesland	257 784	401	52 297	22 751	35	268	44	268
Drenthe	212 639	441	36 510	19 929	41	352	34	377
Noord-Nederland	701 387	413	128 122	62 115	37	996	120	1 044
Overijssel	462 549	418	74 427	41 047	37	806	72	860
Flevoland	186 728	519	28 053	10 730	30	134	22	151
Gelderland	852 499	433	134 882	71 598	36	1 326	131	1 381
Oost-Nederland	1 501 776	438	237 362	123 375	36	2 266	225	2 392
Utrecht	523 140	450	74 617	34 299	30	655	45	682
Noord-Holland	1 007 156	389	150 242	78 214	30	1 225	103	1 317
Zuid-Holland	1 377 211	399	200 409	83 867	24	1 398	126	1 455
Zeeland	164 004	433	26 996	13 375	35	296	25	319
West-Nederland	3 071 511	405	452 264	209 755	28	3 574	299	3 773
Noord-Brabant	1 134 646	471	183 821	83 070	35	1 587	170	1 635
Limburg	499 153	438	68 646	38 252	34	590	67	642
Zuid-Nederland	1 633 799	461	252 467	121 322	34	2 177	237	2 277
Nederland	6 908 473	425	1 070 215	516 567	32	9 013	881	9 486

¹⁾ Per 1 000 inwoners.

14. Productie van mest en mineralen en bodemgebruik (vervolg)

	Mineralen in cultuurgrond, 2002			Mesthoeveelheden, 2002		Bodemgebruik 2000 naar gemeentelijke en provinciale indeling 2004												Lengte van wegen, 2004			
	stikstof-uitscheiding	fosfaat	kalium	dunne mest	vaste mest	bebouwd			bos en natuur			recreatie			landbouw			totale weglengte	gemeentelijke en waterschapswegen	provinciale wegen	rijkswegen
						oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners	oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners	oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners	oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners				
	<i>kg per ha cultuurgrond</i>			<i>1 000 kg</i>		<i>ha</i>			<i>ha</i>			<i>ha</i>			<i>ha</i>			<i>km</i>			
Nieuwkoop	299	93	376	73 775	2 955	169	5,7	15	696	23,3	63	57	1,9	5	1 985	66,6	179	70	58	13	–
Noordwijk	65	20	83	5 607	29	426	12,0	17	1 878	53,0	77	225	6,4	9	892	25,2	36	138	128	10	–
Noordwijkerhout	18	5	23	3 467	237	266	11,8	18	201	8,9	13	148	6,6	10	1 536	68,0	102	101	82	19	–
Oegstgeest	239	71	311	2 770	132	346	48,1	16	31	4,2	1	81	11,2	4	191	26,6	9	89	79	2	8
Oostflakkee	63	23	65	36 844	3 252	183	2,5	18	752	10,1	74	62	0,8	6	6 076	81,3	600	238	199	17	21
Oud-Beijerland	25	7	32	4 460	149	440	23,4	19	6	0,3	0	75	4,0	3	1 250	66,7	54	120	115	6	–
Ouderkerk	294	92	362	80 032	2 260	135	5,0	17	37	1,4	5	14	0,5	2	2 474	91,2	306	57	55	3	–
Papendrecht	212	64	270	2 240	140	502	52,9	16	43	4,6	1	96	10,1	3	170	17,9	6	119	110	0	9
Pijnacker-Nootdorp	212	71	255	46 285	2 390	484	12,8	13	245	6,5	7	84	2,2	2	2 643	70,2	70	189	185	3	1
Reeuwijk	291	93	349	119 544	1 879	165	4,3	13	45	1,2	4	149	3,9	12	3 341	87,4	260	103	96	2	5
Ridderkerk	10	3	14	631	132	815	34,3	18	47	2,0	1	211	8,9	5	962	40,5	21	237	198	–	39
Rijnsburg	25	7	33	472	78	224	38,2	15	–	–	–	19	3,3	1	300	51,2	20	50	49	1	–
Rijnwoude	205	65	248	115 035	3 521	341	6,0	18	29	0,5	2	58	1,0	3	5 109	90,1	269	132	110	15	7
Rijswijk	50	14	66	370	42	646	46,0	14	5	0,3	0	409	29,1	9	199	14,2	4	161	153	–	9
Rotterdam	146	44	187	20 665	1 707	10 229	49,5	17	801	3,9	1	2 312	11,2	4	2 566	12,4	4	1 912	1 762	12	138
Rozenburg	x	x	x	x	x	189	41,8	14	5	1,1	0	97	21,4	7	114	25,2	9	50	50	–	–
Sassenheim	145	43	188	4 822	193	272	42,6	18	1	0,1	0	48	7,5	3	240	37,6	16	66	54	4	9
Schiedam	244	76	307	8 378	103	869	47,9	11	29	1,6	0	281	15,5	4	347	19,1	5	225	205	–	20
Schipluiden	257	78	329	86 511	1 827	85	5,1	13	8	0,6	0	70	5,5	3	656	51,3	28	90	82	2	7
Schoonhoven	251	77	316	6 456	133	156	24,6	13	10	1,6	1	30	4,7	2	397	62,6	32	56	49	7	–
Sliedrecht	279	84	364	11 087	1 105	420	32,9	18	8	0,6	0	70	5,5	3	656	51,3	28	90	82	2	7
Spijkernisse	93	28	121	12 037	893	1 008	38,5	13	156	5,9	2	268	10,3	4	934	35,7	12	296	290	6	–
Strijen	41	12	53	16 563	2 294	172	3,4	18	164	3,2	18	38	0,8	4	4 605	89,9	494	137	135	2	–
Valkenburg	175	53	226	3 348	38	50	9,9	13	8	1,6	2	7	1,3	2	339	67,2	89	20	16	4	–
Vlaardingen	117	36	150	5 842	72	1 002	42,2	14	270	11,4	4	330	13,9	4	603	25,4	8	227	217	–	10
Vlist	302	96	356	206 651	8 170	142	2,6	15	9	0,2	1	38	0,7	4	5 101	94,8	520	99	76	23	–
Voorhout	123	37	159	12 256	673	161	13,1	11	7	0,6	0	18	1,4	1	968	79,0	65	65	58	6	–
Voorschoten	205	62	268	11 722	1 011	365	32,5	16	94	8,4	4	91	8,1	4	501	44,7	22	88	85	2	–
Waddinxveen	83	32	76	10 093	2 202	464	16,6	18	19	0,7	1	131	4,7	5	1 993	71,5	76	135	109	16	10
Warmond	249	76	319	18 614	204	107	10,7	22	55	5,5	11	104	10,4	21	703	70,3	141	28	27	–	1
Wassenaar	272	82	348	36 151	819	665	13,1	26	2 586	50,9	101	417	8,2	16	1 267	24,9	50	159	141	7	12
Wateringen	36	11	42	1 292	147	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Westland	–	–	–	–	–	1 389	17,4	14	401	5,0	4	211	2,6	2	5 303	66,4	55	602	531	66	5
Westvoorne	108	33	137	30 717	1 111	266	5,0	19	1 704	31,9	119	181	3,4	13	2 975	55,6	209	204	192	12	–
Zederik	280	90	338	242 942	7 734	202	2,7	15	260	3,5	19	74	1,0	5	6 610	89,6	488	167	153	0	13
Zevenhuizen-Moerkapelle	99	37	84	21 118	2 183	166	5,5	16	30	1,0	3	59	2,0	6	2 577	86,3	253	93	78	10	6
Zoetermeer	248	76	318	22 383	660	1 417	40,6	12	53	1,5	0	549	15,7	5	953	27,3	8	364	345	8	11
Zoeterwoude	289	89	367	70 733	1 972	236	11,1	28	16	0,7	2	34	1,6	4	1 769	83,3	208	59	51	5	3
Zwijndrecht	–	–	–	–	–	834	41,0	18	40	2,0	1	209	10,2	5	691	33,9	15	213	207	–	7
Groningen	145	47	165	3 118 146	139 117	14 552	6,2	25	12 990	5,6	23	3 627	1,6	6	192 296	82,3	335	6 511	5 694	570	248
Friesland	261	82	318	9 080 750	217 039	15 309	4,6	24	38 706	11,6	60	4 607	1,4	7	264 947	79,1	413	8 612	7 628	676	308
Drenthe	177	59	197	3 600 191	181 145	13 175	5,0	27	43 017	16,3	89	4 420	1,7	9	194 701	73,7	404	7 444	6 694	437	313
Noord-Nederland	203	65	239	15 799 087	537 301	43 036	5,2	25	94 713	11,4	56	12 653	1,5	7	651 944	78,3	384	22 567	20 015	1 683	869
Overijssel	314	110	339	10 303 940	347 813	22 751	6,8	21	47 216	14,2	43	6 228	1,9	6	243 628	73,2	220	13 057	11 864	831	362
Flevoland	76	27	80	987 244	53 685	6 755	4,8	19	22 450	15,8	62	3 775	2,7	10	102 842	72,5	286	3 462	2 796	518	148
Gelderland	337	126	346	12 075 033	625 850	41 603	8,4	21	115 819	23,3	59	12 118	2,4	6	308 122	61,9	157	19 794	17 714	1 407	673
Oost-Nederland	285	103	300	23 366 217	1 027 348	71 109	7,3	21	185 485	19,1	54	22 121	2,3	6	654 592	67,3	191	36 313	32 374	2 756	1 183

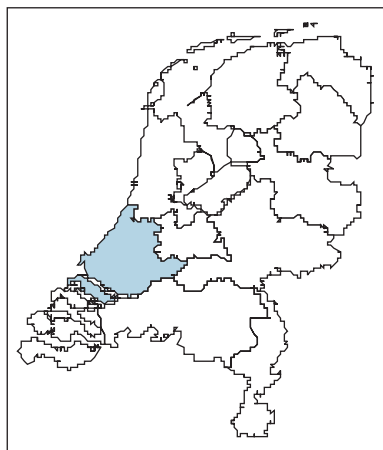

14. Productie van mest en mineralen en bodemgebruik (slot)

	Mineralen in cultuurgrond, 2002			Mesthoeveelheden, 2002		Bodemgebruik 2000 naar gemeentelijke en provinciale indeling 2004												Lengte van wegen, 2004			
	stikstof-uitscheiding	fosfaat	kalium	dunne mest	vaste mest	bebouwd			bos en natuur			recreatie			landbouw			totale weglengte	gemeentelijke en waterschapswegen	provinciale wegen	rijkswegen
						oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners	oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners	oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners	oppervlakte	in % oppervlakte land	ha per 1 000 inwoners				
<i>kg per ha cultuurgrond</i>	<i>1 000 kg</i>			<i>ha</i>			<i>ha</i>			<i>ha</i>			<i>ha</i>			<i>km</i>					
Utrecht	317	105	374	3 379 922	103 763	20 428	14,7	18	20 633	14,9	18	4 817	3,5	4	85 450	61,6	74	6 469	5 715	383	371
Noord-Holland	146	45	183	2 875 531	121 456	41 411	15,5	16	30 514	11,4	12	12 502	4,7	5	165 158	61,8	64	12 741	11 544	611	586
Zuid-Holland	174	55	211	3 620 925	117 075	50 053	17,8	15	20 441	7,3	6	14 547	5,2	4	175 364	62,2	51	15 517	14 122	693	701
Zeeland	58	20	63	833 675	77 870	9 918	5,5	26	12 143	6,8	32	3 957	2,2	10	141 511	79,1	373	6 742	5 964	513	264
West-Nederland	158	51	190	10 710 053	420 164	121 810	14,1	16	83 730	9,7	11	35 823	4,1	5	567 483	65,5	75	41 468	37 345	2 200	1 923
Noord-Brabant	413	159	383	13 807 754	728 935	55 450	11,3	23	84 281	17,1	35	12 066	2,5	5	316 958	64,4	132	21 830	20 382	647	802
Limburg	349	146	299	3 919 054	392 000	26 925	12,5	24	35 253	16,4	31	6 215	2,9	5	135 082	62,7	119	11 204	10 331	514	359
Zuid-Nederland	395	155	359	17 726 808	1 120 935	82 375	11,6	23	119 534	16,9	34	18 281	2,6	5	452 040	63,9	127	33 034	30 713	1 160	1 161
Nederland	252	90	267	67 602 164	3 105 746	318 330	9,4	20	483 462	14,3	30	88 877	2,6	5	2 326 058	68,9	143	133 383	120 447	7 799	5 136

15. Lokalisering

Provincie
Zuid-Holland
1 januari 2004

16. Begrippenlijst

Onderstaande toelichting bevat per tabel de belangrijkste begrippen die in deze Provincie Op Maat zijn gebruikt. Per tabel is alfabetisch gesorteerd.

1. Oppervlakte, dichtheden en stand bevolking

Aantal inwoners op 1 januari

Bevolking op 1 januari. Betreft de geregistreerde bevolking van Nederland.

Bevolking

Betreft de geregistreerde bevolking van Nederland.

Bevolkingsdichtheid

Aantal inwoners op 1 januari per km² land.

Inwoners naar stedelijkheid

Jaarlijks berekent het CBS in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor iedere provincie cijfers over het aantal inwoners naar stedelijkheidsklasse ten behoeve van het verdeelstelsel van het provinciefonds. Dat verdeelstelsel is op 1 januari 1998 in werking getreden (Staatsblad, 1997, 526). In het stelsel zijn stedelijke en landelijke gebieden gedefinieerd op het niveau van rastervierkanten van 500 bij 500 meter. Als criterium geldt daarbij de omgevingsadressendichtheid (zie onder hoofdstuk 1) van het betrokken rastervierkant. Is die dichtheid 1 500 of meer adressen per vierkante kilometer (zeer sterk stedelijk plus sterk stedelijk), dan behoort dat vierkant tot het stedelijk gebied van een provincie; telt die dichtheid minder dan 1 000 adressen per vierkante kilometer (weinig stedelijk plus niet stedelijk), dan is er sprake van landelijk gebied.

Inwoners matig stedelijk gebied

Omgevingsadressendichtheid groter of gelijk aan 1 000 en kleiner dan 1 500 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners niet stedelijk gebied

Omgevingsadressendichtheid kleiner dan 500 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners sterk stedelijk gebied

Omgevingsadressendichtheid groter of gelijk aan 1 500 en kleiner dan 2 500 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners weinig stedelijk gebied

Omgevingsadressendichtheid groter of gelijk aan 500 en kleiner dan 1 000 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners zeer sterk stedelijk gebied

Omgevingsadressendichtheid groter of gelijk aan 2 500 adressen per vierkante kilometer.

Omgevingsadressendichtheid

De omgevingsadressendichtheid (OAD) van een gemeente is het gemiddeld aantal adressen per vierkante km binnen een cirkel met een straal van één kilometer op 1 januari. De OAD beoogt de mate van concentratie van menselijke activiteiten (wonen, werken, schoolgaan, winkelen, uitgaan etc.) weer te geven. Voor de berekening van de maatstaf is eerst voor ieder adres binnen een gemeente de adressendichtheid vastgesteld van een gebied met een straal van één kilometer rondom dat adres. Daarna is het gemiddelde berekend van de omgevingsadressendichtheden van alle afzonderlijke adressen binnen de gemeente. Bij bovengemeentelijke indelingen is de adresgewogen OAD bepaald. Bij de berekening van de omgevingsadressendichtheid is rekening gehouden met gemeentelijke herindelingen, grenscorrecties en sloop. De OAD in tabel 1.1 is exclusief de nieuwe adressen van het betreffende kalenderjaar. De OAD in tabel 10.1 is berekend inclusief gegevens over de nieuwe adressen. Daarom wijkt de gemeentelijke OAD in tabel 1.1 af van de gemeentelijke OAD in de tabel met gegevens over wijken en buurten (tabel 10.1).

Oppervlakte binnenwater

Totale oppervlakte volgens de regionale indelingen op 1 januari van inlandig water in gebruik als vaarweg, recrea-

tiewater, delfstofwinplaats, vloeï- en/of slibveld, alsmede spaarbekkens.

Oppervlakte buitenwater

Totale oppervlakte volgens de regionale indelingen op 1 januari van water onderhevig aan getijden.

Oppervlakte land

Totale oppervlakte land volgens de regionale indelingen op 1 januari. Binnenwater smaller dan zes meter, kwelders, schorren, moerassen, rietlanden e.d. is tot land gerekend.

Oppervlakte totaal

De totale oppervlakte is berekend uit digitale bestanden van de gemeentegrenzen welke worden samengesteld door de Topografische Dienst. De onderverdeling in land en water is berekend op grond van de meest recente gegevens afkomstig uit de statistiek van het Bodemgebruik (ook wel bodemstatistiek). De cijfers over het bodemgebruik liggen voor drie of vier jaar vast. Hierbij wordt de oppervlakte uit een ouder jaar, in deze publicatie het jaar 2000, herberekend naar de gemeentelijke indeling van 2004.

Oppervlakte water

Totale oppervlakte binnen- en buitenwater volgens de regionale indelingen op 1 januari. Binnenwater smaller dan zes meter, kwelders, schorren, moerassen, rietlanden e.d. is tot land gerekend.

Woningdichtheid

Totaal aantal woningen op 1 januari per km² land (exclusief wooneenheden en recreatiewoningen).

3. Demografische druk, burgerlijke staat en particuliere huishoudens

Demografische druk

De verhouding tussen het aantal personen van 0–19 jaar

en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20–64 jaar.

Gemiddelde huishoudensgrootte

Exclusief personen in institutionele huishoudens.

Gehuwden

Inclusief gescheiden van tafel en bed. Per 1 januari 1998 is in Nederland het geregistreerd partnerschap ingevoerd. De registratie van het partnerschap in de Gemeentelijke basisadministratie (GBA) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht. Met ingang van 1999 zijn personen die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan geteld bij de gehuwden. Sinds 1 april 2001 is het in Nederland ook voor paren van gelijk geslacht mogelijk in het huwelijk te treden.

Gescheidenen

Exclusief gescheiden van tafel en bed. Deze categorie wordt binnen de bevolkingsstatistiek bij de gehuwden gerekend.

Groene druk

De verhouding tussen het aantal personen van 0–19 jaar ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20–64 jaar.

Grijze druk

De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20–64 jaar.

Ongehuwden

Nooit gehuwd (geweest).

4. Niet-westerse allochtonen

Niet-westerse allochtonen

Het CBS rekent personen tot de allochtonen als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaal-economische en

culturele positie worden allochtonen uit deze twee landen tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in voormalig Nederlands Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin. De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf (1e generatie) of dat van de moeder (2e generatie), tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval is gerubriceerd naar het geboorteland van de vader.

Suriname/Antillen en Aruba

Samentelling van Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba. De tot het Nederlandse koninkrijk behorende eilanden Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius en Sint-Maarten, Aruba.

5. Veranderingen in de bevolking

Aantal inwoners op 31 december

Betreft de geregistreerde bevolking van Nederland. Dit inwonertal wordt verkregen door het inwonertal op 1 januari te vermeerderen met de bevolkingsgroei over het jaar. Inclusief saldo van administratieve correcties en overige correcties.

Bevolkingsgroei

Het geboorteoverschot plus het vestigingsoverschot (binnenlands migratieoverschot en migratieoverschot) plus het saldo van de administratieve correcties en de overige correcties.

Bevolkingsgroei, relatief

Bevolkingsgroei uitgedrukt per 1 000 van de beginbevolking op 1 januari aanwezig in de periode waarin de desbetreffende mutaties (geboorte, overlijdensgevallen e.d.) plaatsvinden.

Binnenlands migratieoverschot

Saldo van 1) vestiging in de gemeente uit andere gemeenten binnen Nederland en 2) vertrek uit de gemeente naar andere gemeenten binnen Nederland. Idem voor bovengemeentelijke regio's, bijvoorbeeld provincies.

Binnenlands migratieoverschot, relatief

Saldo van 1) vestiging in de gemeente uit andere gemeenten binnen Nederland en 2) vertrek uit de gemeente naar andere gemeenten binnen Nederland. Idem voor

bovengemeentelijke regio's, bijvoorbeeld provincies. Binnenlands migratieoverschot per 1 000 van de gemiddelde bevolking in het waarnemingsjaar.

Emigratie

Vertrek uit Nederland naar het buitenland exclusief het saldo van de administratieve correcties (administratieve opnemingen minus administratieve afvoeringen).

Geboorte

Levendgeborenen zijn kinderen die na geboorte enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur.

Geboorteoverschot

Het aantal levendgeborenen minus het aantal sterfgevallen. Ook wel: natuurlijke bevolkingsgroei.

Geboorteoverschot, relatief

Geboorteoverschot per 1 000 van de gemiddelde bevolking.

Gemiddeld aantal inwoners

Betreft de geregistreerde bevolking van Nederland. Berekening gemiddelde bevolking: ((bevolking op 1 januari) + (bevolking op 31 december)) / 2.

Immigratie

Vestiging in Nederland vanuit het buitenland.

Migratieoverschot

Vestiging in Nederland vanuit het buitenland minus vertrek uit Nederland naar het buitenland exclusief het saldo van de administratieve correcties (administratieve opnemingen minus administratieve afvoeringen).

Migratieoverschot, relatief

Vestiging in Nederland vanuit het buitenland minus vertrek uit Nederland naar het buitenland exclusief het saldo van de administratieve correcties (administratieve opnemingen minus administratieve afvoeringen). Migratieoverschot per 1 000 van de gemiddelde bevolking in het waarnemingsjaar.

Natuurlijke bevolkingsgroei

Het aantal levendgeborenen minus het aantal sterfgevallen.

Particuliere huishoudens

Particuliere huishoudens op 1 januari. Een particulier huishouden bestaat uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte wonen en zelf in hun dagelijkse behoeften voorzien.

Vertrek

Vertrokken uit de gemeente naar een andere gemeente binnen Nederland.

Vestiging

Gevestigd in de gemeente komend uit een andere gemeente binnen Nederland.

6. Landbouw

Combinaties

Betreffen respectievelijk de gewassencombinaties, de diercombinaties en dier- en gewassencombinaties. Kortom alle bedrijven die niet behoren tot de hoofdtypen akkerbouw-, tuinbouw-, blijvende teelt-, graasdier- en hokdierbedrijven.

Graasdieren

Runderen, schapen, geiten en paarden.

Hokdieren

Hokdieren zijn varkens en pluimvee. Kalvenmesterijen worden niet als hokdierbedrijven geteld, maar als graasdierbedrijven.

Oppervlakte cultuurgrond per hoofdtype van de landbouwbedrijven

Een bedrijf wordt tot een bepaald hoofdtype gerekend wanneer de economische omvang van de genoemde activiteit meer is dan 2/3 van de totale bedrijfsomvang. Dit is inclusief braakland (natuurbraak en groenbraak) en snel groeiend hout. Peildatum is 1 april. Bij de verwerking van de landbouwtelling worden alle gegevens van een landbouwbedrijf toegerekend aan de gemeente waarin het landbouwbedrijf is gevestigd, ongeacht of deze gewassen of dieren zich werkelijk in die gemeente bevinden of niet. Het kan dus voorkomen dat de oppervlakte cultuurgrond in een gemeente volgens de landbouwtelling groter is dan de totale oppervlakte van de gemeente volgens de bodemstatistiek.

Overig vee

Schapen, paarden en pony's, geiten, konijnen, edelpelsdieren en pluimvee exclusief kippen.

Rundvee

Jongvee, melk- en kalfkoeien, zoogkoeien en vlees- en weidekoeien, fokstieren en kalveren.

Tuinbouw- en blijvende-teeltbedrijven

Fruitteelt en boomkwekerij zijn samengenomen. Dat is gedaan omdat het aantal blijvende-teeltbedrijven in de meeste gemeenten erg laag is.

Varkens

Biggen, vleesvarkens en fokvarkens. De voorschriften van de EU-landbouwtelling schrijven voor dat een varken van minder dan 20 kg als een big wordt geteld en een varken meer dan 20 kg als een vleesvarken. In de praktijk zal de aard van het bedrijf (fokbedrijf of mestbedrijf) meer gewicht in de schaal leggen. Bijvoorbeeld: Een big van 23 kg op een fokbedrijf wordt als big geteld, terwijl een big van 23 kg op een mestbedrijf als vleesvarken wordt geteld.

7. Bedrijfsvestigingen en arbeid

Baan

Een baan is een werkkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkkring heeft, telt elke werkkring als een afzonderlijke baan.

Bedrijf

De feitelijke transactor in het productieproces. Het wordt gekenmerkt door autonomie, beschrijfbaarheid en externe gerichtheid.

Bedrijfsvestiging

Bedrijven hebben een of meer lokale eenheden, zogenaamde vestigingen. De meeste bedrijven bestaan uit een vestiging, een kleine zes procent van de bedrijven heeft meer dan één vestiging. Een vestiging is een afzonderlijk gelegen ruimte, terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een bedrijf voor de uitoefening van activiteiten. Vestigingen worden ingedeeld naar de economische activiteit van het bedrijf waartoe zij behoren.

Commerciële dienstverlening (G/K)

SBI-codering G: Reparatie consumentenartikelen; handel. H: Horeca. I: Vervoer, opslag en communicatie. J: Financiële instellingen. K: Verhuur en zakelijke dienstverlening.

Landbouw, bosbouw en visserij (A/B)

SBI-codering A: landbouw, jacht en bosbouw. B: visserij.

Niet-commerciële dienstverlening (L/O)

L: Openbaar bestuur; sociale verzekeringen. M: Onderwijs. N: Gezondheids- en welzijnszorg. O: Cultuur, recreatie en overige dienstverlening.

Standaard Bedrijfsindeling (SBI)

Bedrijven worden ingedeeld naar de voornaamste activiteit volgens de Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI'93).

Werknemer

Iemand die arbeid verricht op basis van loon of salaris in dienst van bedrijven en instellingen.

Winning en nijverheid (C/F)

SBI-codering C: Delfstoffenwinning. D: Industrie. E: Openbare voorzieningsbedrijven. F: Bouwnijverheid.

8. Sociale zekerheid

ABW-uitkeringen

Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet. De uitkomsten geven niet het aantal personen weer dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering, maar het aantal uitkeringen dat aan huishoudens is toegekend. Dit is met name van belang bij huishoudens van (echt)paren; hoewel bij (echt)paren beide partners voor gelijke delen recht hebben op de uitkering, is er toch sprake van slechts één uitkering en worden alleen de kenmerken van degene die de uitkering daadwerkelijk heeft aangevraagd in beschouwing genomen. Doordat bij (echt)paren de uitkering overwegend wordt aangevraagd door de man, zijn gegevens over vrouwen in de uitkomsten ondervetegenwoordigd. Het nationaal totaal is inclusief de ABW-uitkeringen waarbij de aanvrager 65 jaar of ouder is, waarbij de leeftijd van de aanvrager onbekend is of waarbij het geslacht van de aanvrager onbekend is.

ABW-uitkeringen, relatief

Bij het bepalen van het aantal ABW-uitkeringen per 1 000 huishoudens vindt enige vertekening plaats omdat de standcijfers van het aantal ABW-uitkeringen per 31 december en het aantal huishoudens per 1 januari van het betreffende jaar zijn.

AO-uitkeringen

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong). Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan één uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om zo'n tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen die een of meer uitkeringen ontvangen, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger. Dit betekent dat formeel niet gezegd kan worden dat bijvoorbeeld mannen vaker een arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben dan vrouwen, maar wel dat de uitkeringen vaker betrekking hebben op mannen dan op vrouwen. De cijfers zijn exclusief de uitkeringen aan uitkeringsgerechtigden in het buitenland. Het nationaal totaal is inclusief de Arbeidsongeschiktheidsregelingen (WAO, Wajong, WAZ) waarbij de leeftijd van de aanvrager onbekend is, waarbij het geslacht van de aanvrager onbekend is of waarbij de woon- of verblijfplaats van de aanvrager onbekend is.

AO-uitkeringen, relatief

Per 1 000 inwoners van 15–64 jaar op 31 december.

IOAW-uitkeringen

De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) voorziet in een werkloosheidsregeling die aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers een inkomensgarantie biedt op het niveau van het sociaal minimum. De uitkomsten geven niet het aantal personen weer dat afhankelijk is van een IOAW-uitkering, maar het aantal uitkeringen dat aan huishoudens is toegekend. Dit is met name van belang bij huishoudens van (echt)paren; hoewel bij (echt)paren beide partners voor gelijke delen recht hebben op de uitkering, is er toch sprake van slechts één uitkering en wordt alleen het geslacht van degene die de uitkering daadwerkelijk heeft aangevraagd in beschouwing genomen. Doordat bij (echt)-

paren de uitkering overwegend wordt aangevraagd door een man, zijn gegevens over vrouwen in de uitkomsten ondervertegenwoordigd. Het nationaal totaal is inclusief de IOAW- en IOAZ-uitkeringen waarbij het geslacht van de aanvrager onbekend is.

IOAZ-uitkeringen

De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. De hier gepresenteerde uitkomsten geven niet het aantal personen weer dat afhankelijk is van een IOAZ-uitkering, maar het aantal uitkeringen dat aan huishoudens is toegekend. Dit is met name van belang bij huishoudens van (echt)paren; hoewel bij (echt)paren beide partners voor gelijke delen recht hebben op de uitkering, is er toch sprake van slechts één uitkering en wordt alleen het geslacht van degene die de uitkering daadwerkelijk heeft aangevraagd in beschouwing genomen. Doordat bij (echt)-paren de uitkering overwegend wordt aangevraagd door een man, zijn gegevens over vrouwen in de uitkomsten ondervertegenwoordigd. Het nationaal totaal is inclusief de IOAW- en IOAZ-uitkeringen waarbij het geslacht van de aanvrager onbekend is.

Potentiële beroepsbevolking

Alle personen van 15 tot en met 64 jaar.

Wajong-uitkeringen

Het aantal uitkeringen krachtens de wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

WAO-uitkeringen

Het aantal uitkeringen krachtens de wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO).

WAZ-uitkeringen

Het aantal uitkeringen krachtens de wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ).

WW-uitkeringen

Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet (WW). Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan één uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie

over het aantal mensen die een of meer uitkeringen ontvangen, maar wel over het aantal WW-uitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger. Dit betekent dat formeel niet gezegd kan worden dat bijvoorbeeld mannen vaker een WW-uitkering hebben dan vrouwen, maar wel dat de uitkeringen vaker betrekking hebben op mannen dan op vrouwen. Het nationaal totaal is inclusief de WW-uitkeringen waarbij de leeftijd van de aanvrager onbekend is, waarbij de woon- of verblijfplaats van de aanvrager onbekend is of waarbij de aanvrager woonachtig is in het buitenland. Het nationaal totaal is inclusief de WW-uitkeringen waarvan de leeftijd van de aanvrager onbekend is, waarbij de woon- of verblijfplaats van de aanvrager onbekend is of waarbij de aanvrager woonachtig is in het buitenland.

WW-uitkeringen, relatief

Per 1 000 inwoners van 15–64 jaar op 31 december.

9. Wonen

Eengezinswoning

Elke woning die tevens een geheel pand vormt. Hier- onder vallen dus niet alleen de vrijstaande woningen, maar ook aangebouwde woningen zoals twee onder één kap gebouwde hele huizen, boerderijen met woning en voorts alle eengezinsrijhuizen.

Gemiddelde woningwaarde

Voor de bepaling van de gemiddelde woningwaarde is niet gebruik gemaakt van alle WOZ-objecten die als woning zijn getypeerd. De wet WOZ onderscheidt drie categorieën woningen. Globaal kunnen deze worden omschreven als woningen dienend tot hoofdverblijf, woningen met praktijkruimte en recreatiewoningen en overige woningen. Deze laatste categorie omvat naast recreatiewoningen onder meer garageboxen. Om een zo zuiver mogelijk beeld van de woningmarkt te geven is deze categorie buiten beschouwing gelaten bij het bepalen van de gemiddelde woningwaarde. Daarnaast is van belang op te merken dat boerderijen en andere onroerende goederen waarin wel wordt gewoond, maar die in hoofdzaak worden gebruikt voor

niet-woondoeleinden (bijvoorbeeld een winkel met bovenwoning), tot de niet-woningen zijn gerekend. Waardepeildatum 1-1-1999.

Meergezinswoning

Flats, galerijwoningen, portiekwoningen, beneden- en bovenwoningen, woningen boven bedrijfsruimten voor zover deze zijn voorzien van een buiten de bedrijfsruimte gelegen toegangsdeur, alsmede de woongelegenheden in service-flats en dergelijke.

Nieuwbouwwoningen

Aantal in een bepaald jaar gereedgekomen woningen als gevolg van nieuwbouw.

Recreatiewoningen

Totaal aantal recreatiewoningen per 1 januari. Een recreatiewoning voldoet aan alle criteria die gelden voor woningen. Een recreatiewoning hoeft niet geschikt te zijn voor bewoning gedurende het gehele jaar. Daarnaast geldt dat de woning of voor vakantiedoeleinden is bestemd of gelegen is op een officieel voor recreatie aangewezen terrein.

Saldo vermeerdering woningen, relatief

per 1 000 woningen op 1 januari. Het saldo vermeerdering betreft het verschil tussen het aantal woningen dat aan de voorraad is toegevoegd en het aantal dat aan de voorraad is onttrokken. Toevoeging door nieuwbouw en/of vanwege andere redenen. Onttrekking door brand, afbraak, sloop, verbouw, onbewoonbaarverklaring, verandering van bestemming en andere redenen. Berekening saldo inclusief administratieve correcties.

Voorraad woningen

Totaal aantal woningen op 1 januari. Een woning is een tot bewoning bestemd gebouw dat, vanuit bouwtechnisch oogpunt gezien, blijvend is bestemd voor permanente bewoning door één particulier huishouden.

Voorraad wooneenheden

Totaal aantal wooneenheden per 1 januari. Een wooneenheid is een deel van een tot bewoning bestemd gebouw dat, vanuit bouwtechnisch oogpunt gezien, blijvend is bestemd voor permanente bewoning door een particulier huishouden en dat voldoet aan alle criteria die van toepassing zijn op woningen, met uitzondering van het volgende criterium: het tot bewoning bestemde gebouw dient te beschikken over

een toilet en over een keukeninrichting die is bestemd voor de bereiding van complete maaltijden. Ter compensatie hiervoor dient het gebouw waarin de wooneenheid is gelegen, te beschikken over een (gemeenschappelijk) toilet en/of over een (gemeenschappelijke) keukeninrichting die is bestemd voor de bereiding van complete maaltijden.

Waarde onroerende zaken

Sinds 1 januari 1995 is de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) van kracht. Deze wet verplicht gemeenten al het onroerend goed binnen de gemeentegrenzen periodiek te taxeren en de aldus vastgestelde WOZ-waarde te gebruiken bij het bepalen van de gemeentelijke aanslag Onroerende zaak belastingen (OZB). Verder dienen de gemeenten de individuele WOZ-waarden te leveren aan de Belastingdienst en de Waterschappen ten behoeve van de heffing van de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting en de waterschapsomslagen. Het CBS publiceert jaarlijks twee cijfers: de voorlopige en definitieve. Voor de voorlopige cijfers vormen de waarden volgens de oorspronkelijke WOZ-beschikking het uitgangspunt. Hierbij zijn wijzigingen als gevolg van bezwaar en beroep niet in de cijfers verwerkt.

Waarde van WOZ-objecten niet-woningen

De niet-woningen zijn de overige onroerend goed zaken waarin in hoofdzaak bedrijfsmatige activiteiten worden uitgevoerd. De niet-woningen worden in drie groepen onderscheiden: 1. Boerderij; 2. Niet-woning deels in gebruik als woning; 3. Niet-woning. Hieronder wordt verstaan: een onroerende zaak die geheel wordt gebruikt voor andere dan woondoeleinden; onroerende zaken waar het wonen is gecombineerd met andere functies (hotels, pensions, verpleeghuizen, gevangenissen). Dit betreft alle objecten voor bedrijfsmatige activiteiten zoals kantoren, winkels en bedrijfsruimten, maar ook bijzondere gebouwen die een niet bedrijfsmatig gebruik hebben (scholen, ziekenhuizen). Een object behoort alleen tot deze categorie, wanneer geen enkel deel van het object voor woondoeleinden wordt gebruikt. Zodra wel gewoond wordt in het object, wordt het object ingedeeld in de categorie niet-woning deels in gebruik als woning. Waardepeildatum 1-1-1999.

Waarde van WOZ-objecten woningen

Tot de woningen behoren die onroerende zaken die in

hoofdzaak worden gebruikt voor woondoeleinden en die onroerende zaken waarvan het gebruik volledig dienstbaar is aan woondoeleinden. Objecten in aanbouw of leegstaande objecten met de bestemming woondoeleinden zijn ook woningen. Tot de woningen behoren de volgende drie klassen: 1. Woning dienend tot hoofdverblijf; 2. Woning met praktijkruimte; 3. Recreatiewoningen en overige woningen. Waardepeildatum 1-1-1999.

10. Onderwijs

Basisonderwijs

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet Primair Onderwijs (WPO). Het reguliere basisonderwijs is bedoeld voor kinderen van 4–12 jaar.

Beroepsbegeleidende leerweg

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). De beroepsbegeleidende leerweg (bbl) bestond voor 1996 uit het beroepsbegeleidend onderwijs en het leerlingwezen.

Beroepsopleidende leerweg

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). De beroepsopleidende leerweg (bol) bestond voor 1996 uit het middelbaar beroepsonderwijs. Het betreft hier vol- én deeltijdonderwijs.

Expertisecentra

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op de Expertisecentra (WEC). De WEC regelt al het overige speciaal onderwijs (zowel basis als voortgezet) dat niet is opgenomen in de WPO of de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) en omvat een tiental onderwijstypen.

Hoger beroepsonderwijs

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Het betreft hier vol- én deeltijdonderwijs.

Leerlingen

Worden geteld naar hoofdvestiging. Leerlingen op de dependances worden dus geteld bij de gemeenten waar de hoofdvestiging staat.

Schooljaar

Loopt over twee kalenderjaren van 1 september tot en met 31 augustus. Gemeentelijke herindelingen worden doorgevoerd per 1 januari. Het gevolg is dat bijvoorbeeld voor het schooljaar 2003/04 de gemeentelijke indeling per 1 januari 2004 is genomen.

Speciaal basisonderwijs

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet Primair Onderwijs (WPO). Het speciaal basisonderwijs is bedoeld voor kinderen die meer hulp behoeven bij de opvoeding en het leren dan het reguliere basisonderwijs kan bieden.

Voortgezet onderwijs

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO). De WVO omvat de volgende onderwijssoorten: vwo, havo, mavo, vmbo, vbo, lwoo, praktijkonderwijs en het speciaal voortgezet onderwijs (svo).

Wetenschappelijk onderwijs

Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Het betreft hier vol- én deeltijdonderwijs, exclusief de Open Universiteit.

11. Vervoermiddelen en verkeersongevallen

Bedrijfsauto's

Bestelauto's (3- en 4-wielige vrachtvoertuigen, waarvan het ledig gewicht vermeerderd met het laadvermogen ten hoogste 3 500 kg bedraagt). Vrachtauto's (4- en meerwielige ongelede vrachtvoertuigen, waarvan het ledig gewicht vermeerderd met het laadvermogen meer dan 3 500 kg bedraagt). Trekkers (motorvoertuigen ingericht voor het trekken van opleggers). Speciale voertuigen (bedrijfsauto's voor bijzondere doeleinden zoals brandweerauto's, reinigingsauto's, takelwagens, enz.). Autobussen (motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van 9 of meer passagiers (excl. bestuurder)).

Motortweewielers

Motorrijwielen, scooters, motorcarriers en motorinvalidenwagens met een motorrijwielkentekenbewijs.

Motortweewielers, relatief

Per 1 000 inwoners op 1 januari.

Personenauto's

Motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van ten hoogste 8 passagiers (exclusief bestuurder), met inbegrip van combinatiewagens.

Personenauto's, relatief

Per 1 000 inwoners op 1 januari. Bij het bepalen van het aantal voertuigen per geografische eenheid wordt uitgegaan van de woon- of vestigingsplaats die is opgegeven bij de tenaamstelling van het kenteken. Grote leasemaatschappijen in gemeenten als Gouda en Haarlemmermeer vertekenen het aantal personenauto's per 1 000 inwoners.

Verkeersdoden

Met verkeersdoden worden de weggebruikers bedoeld die zijn overleden ten gevolge van een plotseling optredende gebeurtenis op de openbare weg, verband houdend met het verkeer, waarbij ten minste één rijdend voertuig was betrokken. Dus niet: bij ongevallen op plaatsen die niet opengesteld zijn voor openbaar rij- en ander verkeer; bij ongevallen die hebben plaatsgevonden op een gedeelte van een trein- of trambaan die geen deel uitmaakt van de openbare weg en door haar aard uitsluitend gebruikt kan worden door een trein of een tram; als het slachtoffer meer dan dertig dagen na het ongeval overlijdt; als de overledene reeds als slachtoffer van 'moord' of van 'zelfdoding' is geteld. Voor de vaststelling van het aantal verkeersdoden (inwoners en nietinwoners van Nederland) als gevolg van een verkeersongeval op Nederlands grondgebied zijn gegevens uit drie bronnen gecombineerd:

- gegevens uit de door de arts of lijkschouwer ingevulde doodsoorzakenformulieren;
- de rechtbankdossiers in geval van een niet-natuurlijke dood;
- de ongevalrapporten die door de politie zijn opgemaakt.

Door deze koppeling en integratie van gegevens wordt het risico van onvolledigheid in de individuele bestanden geminimaliseerd.

Verkeersgewonden

Als gevolg van een door politie geregistreerd ernstig verkeersongeval waarbij sprake is van ziekenhuisopname. De cijfers betreffen de regio waar het ongeval heeft plaatsgevonden.

Verkeersongevallen

Door politie geregistreerde verkeersongevallen op de openbare weg, tengevolge waarvan ten minste één persoon is overleden of in het ziekenhuis is opgenomen. De cijfers betreffen de regio waar het ongeval heeft plaatsgevonden.

Vervoermiddelen

Motorvoertuigen welke op 1 januari van het desbetreffende jaar voorkwamen in het voertuigenbestand van RDW Centrum voor Voertuigtechniek en informatie en die voldoen aan de volgende criteria: het voertuig moet houderschapsplichtig zijn; het voertuig moet voldoen aan de Wet Aansprakelijkheid Motorvoertuigen (WAM); de APK-datum (keuringsdatum) mag niet langer dan een jaar verlopen zijn.

12. Tweede Kamerverkiezingen

13. Provinciale Statenverkiezingen

Bible-Belt

Een strook gebieden die loopt van Zeeland, via Zuid-Holland, Utrecht, Gelderland, naar Overijssel. Het gebied wordt hoofdzakelijk bevolkt door gereformeerde of hervormde bewoners.

Kiesgerechtigden

Kiesgerechtigd is iedereen van 18 jaar en ouder met de Nederlandse nationaliteit, woonachtig in Nederland of het buitenland. In het buitenland kunnen stemgerechtigden per brief hun stem uitbrengen.

14. Productie van mest en mineralen en bodemgebruik

Bebouwd

Terrein in gebruik voor wonen, winkelen, uitgaan, voorzieningen, cultuur en werken. Hierbij zijn de gegevens uit een ouder jaar, in deze publicatie het jaar 2000, herberekend

naar de gemeentelijke indeling van 2004. Zie ook oppervlakte totaal (hoofdstuk 1).

Bos

Terrein beplant met bomen bestemd voor houtproductie en/of natuurbeheer. Hierbij zijn de gegevens uit een ouder jaar, in deze publicatie het jaar 2000, herberekend naar de gemeentelijke indeling van 2004. Zie ook oppervlakte totaal (hoofdstuk 1).

Dunne mest

Dunne mestproductie van de gehele veestapel in het gehele jaar.

Fosfaat

Fosfaatproductie (als P_2O_5) van de gehele veestapel in het gehele jaar.

Gemeenschappelijke en waterschapswegen

Wegen beheerd door gemeente of waterschap. Waterschapswegen vormen een belangrijk deel van het wegennet buiten de bebouwde kom van de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland.

Kalium

Kaliumproductie (als K_2O) van de gehele veestapel in het gehele jaar.

Landbouwterrein

Terrein in gebruik ten behoeve van de land- en tuinbouw. Hierbij zijn de gegevens uit een ouder jaar, in deze publicatie het jaar 2000, herberekend naar de gemeentelijke indeling van 2004. Zie ook oppervlakte totaal (hoofdstuk 1).

Mesthoeveelheden

De mestproductie is gedefinieerd als de hoeveelheid mest (in kg) die aanwezig is in de stalopslag (na enkele maanden bewaring) dat wil zeggen inclusief schoonmaakwater en vermorst drinkwater. Voor rundvee en schapen komt daar dan nog de hoeveelheid mest bij die deze dieren produceren wanneer ze in de wei lopen. De weidemest van mest-, weide- en zoogkoeien en van schapen wordt gerekend als dunne mest. De mest van het merendeel van het rundvee wordt opgeslagen als dunne mest. Ongeveer 11 procent van de rundveemest wordt opgeslagen in een stal met vaste mest. Voor de berekeningen is aangenomen dat al het rundvee, met uitzondering van mest-, weide- en zoogkoeien, dunne mest produceert. Voor leghennen wordt onderscheid gemaakt in dieren die gehouden worden in

een stal met vaste mest en dieren die gehouden worden in een stal met dunne mest. Het aantal leghennen dat gehouden wordt in een stal met een vast meststelsel is de laatste jaren gestaag toegenomen van 50 procent van de leghennen ouder dan 18 weken in 1994 tot 78 procent in 2000. De mest van het overig pluimvee en van pelsdieren en konijnen wordt opgeslagen als vaste mest. De mestproductie van varkens is berekend als dunne mest.

Mineralen per hectare cultuurgrond

De mineralen-uitscheidingsfactoren per hectare cultuurgrond zijn berekend met behulp van de totale cultuurgrond exclusief braakland (natuurbraak en groenbraak) en snel groeiend hout.

Natuurlijk terrein

Terrein in droge- of natte natuurlijke staat. Hierbij zijn de gegevens uit een ouder jaar, in deze publicatie het jaar 2000, herberekend naar de gemeentelijke indeling van 2004. Zie ook oppervlakte totaal (hoofdstuk 1).

Provinciale wegen

Wegen beheerd door de provincie.

Recreatieterrein

Terrein in gebruik voor (sportieve) recreatie. Hierbij zijn de gegevens uit een ouder jaar, in deze publicatie het jaar 2000, herberekend naar de gemeentelijke indeling van 2004. Zie ook oppervlakte totaal (hoofdstuk 1).

Rijkswegen

Wegen beheerd door het Rijk.

Stikstofuitscheiding

Stikstofuitscheiding (als N-totaal) van de gehele veestapel in het gehele jaar.

Totale weglengte

Totale lengte van alle wegen die worden beheerd door wegbeheerders als het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen, voorzien van een straatnaam of nummer, waarop verkeer met motorvoertuigen op meer dan twee wielen is toegestaan. Fiets- en voetpaden zijn uitgesloten.

Vaste mest

Vaste mestproductie van de gehele veestapel in het gehele jaar.